

ای کاش گریه من بهارم

مشاعره در شعر مهدوی

مهدی خلیلیان (م. طلوع)

زهرا صفری (زنیلوفر)

اللهم صل على راسك
صلى الله عليه وعلى آله

في هذه الساعة
وفي كل ساعة
وليت حافظك
ووليلا

حتى تسكنه
في روضك طويلا

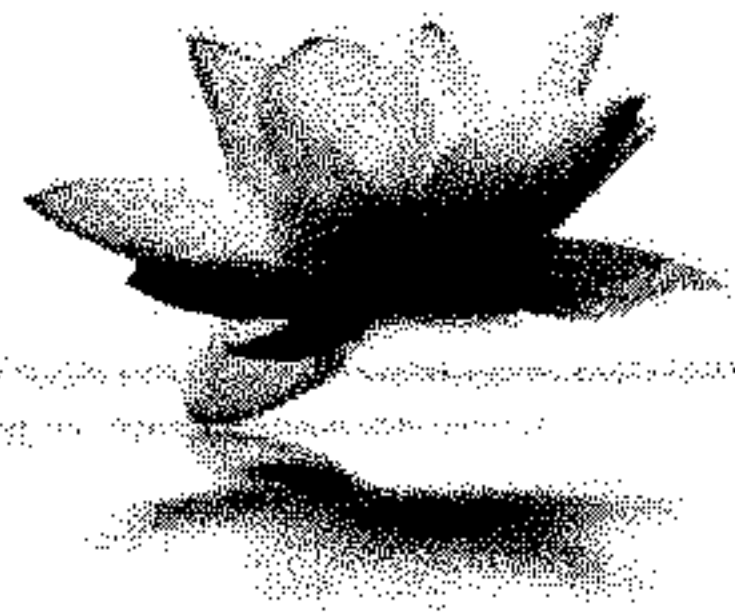
لا اله الا الله

خلیلیان، مهدی.
 ای کاش برگردی بهارم، مشاعره در شعر مهدوی / مهدی خلیلیان، زهرامفری. -
 قم: زائر، ۱۳۸۷.
 ۲۴۴ ص.
 کتابنامه ص [۲۱۳] ۲۴۴.
 ۱. مشاعره. ۲. محمدبن حسن علیه السلام، امام دوازدهم. ۲۵۵ ق. - شعر.
 الف. مفری، زهرا، نویسنده همکار. ب. عنوان: مشاعره در شعر مهدوی
 ۹ الف ۸ خ ۴۰۸۳ PIR .

شناسنامه کتاب

نام کتاب:	ای کاش برگردی بهارم
نویسنده:	مهدی خلیلیان (م. طلوع)
چاپ و نشر:	زائر/آستانه مقدسه
نوبت چاپ:	اول / بهار ۱۳۸۸
تیراژ:	۲۰۰۰ نسخه
قیمت:	۲۵۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۱۸۰-۰۷۲-۹

کلیه حقوق برای آستانه مقدسه محفوظ است
 مرکز پخش: قم/ میدان شهداء (چهارراه بیمارستان) انتشارات زائر
 تلفن: ۷۷۲۲۵۱۹ - ص. پ: ۳۵۹۷-۳۷۱۸۵

رہی کا شکر بر کرد بہارم

مشاعرہ در شعر مہدوی

● فهرست عناوین

۷ ● پیش‌گفت

۱۱ ● فصل اول: خدا کند که بیایی

۹۹ ● فصل دوم: خورشید من بر آی

۲۱۳ ● منابع و مآخذ

۲۳۵ ● فهرست نام شاعران

پیش گفت

«مشاعره» از دیرباز، در محافل و مجالس ایرانیان، سنتی دل‌نشین و شیرین به شمار می‌رفت. پیشینیان ما از این راه، آثار بزرگان شعر و شاعران بزرگ را به فرزندان خود می‌آموختند و در حفظ ادبیات، همت می‌گماشتند. در این شیوه، جدّائیت و کششی فراوان نهفته، و بی‌تردید، دانش شعری را در خوانندگان افزون می‌سازد.

اما در قلمرو «شعر آیینی» - که شعر مهدوی از زیرمجموعه‌های آن است - کم‌تر کوششی در زمینه‌ی مشاعره، صورت پذیرفته و می‌رود تا این شیوه‌ی مطلوب به دست فراموشی سپرده شود!

به هر روی بر آن شدیم دفتری هر چند کوتاه به ترتیب حروف
«الفبا» در ۲ بخش فراهم آوریم؛

● بخش نخست: ۲۵۵ بیت؛ به نشانه‌ی سالروز میلاد حضرت ولیّ
عصر - عجل الله تعالی فرجه الشریف - .

● بخش دوم: ۳۱۳ بیت؛ به تعداد اصحاب گران سنگ حضرتش.
در بخش اول، حرف آخر هر بیت، با حرف اول بیت بعدی، همانند
است و غالباً به سروده‌های شاعران معاصر، اختصاص دارد؛ اما در
بخش دوم، به انگیزه‌ی اشاره به مبحث «مهدویت در پیشینه‌ی شعر
فارسی» از اشعار برخی متقدمان نیز بهره جسته‌ایم؛ سراینده‌گانی همچون:
فروغی بسطامی، حافظ، خاقانی شروانی، حزین لاهیجی و... در تنظیم
آنها، ضمن آوردن ۷ تا ۱۲ بیت - به جز حرف‌های ث، ژ و ض، که
معمولاً کمیاب و همراه با واژگان ناآشنا بوده - ترتیب الفبایی در
یکایک حروف هم رعایت، و از آوردن اشعار بخش پیشین، پرهیز
شده است. ضمناً در هر حرف به ارائه‌ی یک شعر از هر شاعر، بسنده
کرده‌ایم؛ شاید علاقه‌مندان، پیش‌تر از آنها بهره‌مند شوند و در
مسابقه‌های شاعره نیز به کار آید.

در گزینش اشعار، به بسیاری از موضوعات شعر مهدوی از قبیل
معرفی مهدی موعود - علیه السلام - به عنوان تنها مصلح جهانی، تبیین
رسالت‌های جهانی حضرتش، مبارزه‌ی بنیادی و فراگیر با بیداد و

پیش گفت / ۹

بیدادگران در عرصه‌ی جهانی، بر قراری نظام قسط و عدل حقیقی در گستره‌ی جهان و... پرداخته‌ایم و کشکولی از انواع شعر مهدوی از نظر محتوایی، همچون: شعر وصفی، شعر انتظار، شعر ظهور، شعر دیدار، شعر نیایشی و شعر غیبت - که در آن به فلسفه‌ی غیبت و آثار آن، هم چنین به برهان‌های عقلی و نقلی بر وجود آن حضرت و... توجه شده - فراهم ساخته‌ایم.

از لحاظ شاکله‌ی بیرونی و ساختاری هم به سبک‌های گوناگون اشاره کرده‌ایم، مگر سبک‌هایی چون: نیمایی و سپید، که در مشاعره، کاربردی ندارند. از میان قالب‌های مختلف شعری نیز عمدتاً «غزل مهدوی» مراد بوده است؛ مگر در مواردی اندک که معمولاً در پاورقی‌ها، به آن‌ها اشاره شده است.

در پیدایی این تحقیق از صدها مرجع و مأخذ، مدد جستیم و هزاران بیت، مهیا کردیم؛ که این وجیزه، گزینه‌ای است از آن همه! برخی اشعار هم به صورت مستقیم از دوستان و استادان شاعری، گرفته شده، که شاید، بتوان چاپ نشدن آن‌ها را - تاکنون - در نشریات و کتاب‌ها، نوعی ویژگی و امتیاز محسوب کرد. به منظور فراگیر ساختن شعر مهدوی، گزینش سروده‌ها به گونه‌ای بوده، که می‌توان در محافل حوزوی و دانشگاهی نیز به طرح آن‌ها همت گماشت و کوشیده‌ایم ضعف‌های دستوری و زبانی، به ویژه محتوایی، کم‌تر به چشم بیاید.

۱۰ / ای کاش برگردی بهارم

و... این، سر آغازی است بر مشاعره در شعر مهدوی، و یک پنجره از هزاران؛ که نه به آسانی میسر گشت و نه خالی از ایراد خواهد بود. با سپاس گزاری از همکاری صمیمانه‌ی شاعر بزرگ معاصر: تقی متقی و شاعرانی که شعرشان را در این دفتر می‌خوانید، همراه احترام و ارادت به آنان که این مجموعه از حضور سروده‌هاشان محروم مانده، آرزومندیم حال و هوای متفاوت کتاب حاضر، اشک و لبخند را در خلوت دل‌ها، بر چشم‌ها و لب‌ها بنشانند و باشد این یادگار درد مشترک، و فریاد دست‌هایی که می‌خواهند هر یک حتی یک دل را به آسمان برسانند، در صحیفه‌ی دوران بماند!

مسئول انجمن ادبی باران

مهدی خلیلیان

بخش اول

فدا کند که بیایی

طلوع می کند آن آفتاب پنهانی

ز سمت مشرق جغرافیای عرفانی^۱

* * *

یکی از همین روزها ناگهان

تومی آبی از نور، از آسمان^۲

* * *

نواهی دلپذیر تو، کدام نقطه می رسد؟

تمام گوش خویش را، به این نوا سپرده ام^۳

* * *

۱. زنده نام قیصر امین پور.

۲. رضا اسماعیلی.

۳. فاطمه سنگری.

می شوم سرمست از بزم نگاه روشن ات

ساقی چشمان تو، جام شرابم می دهد^۱

* * *

دیدم سگت بالم، عمری به راهت ای مرد!

این رسم عاشقی نیست، پنهان بمانی ای دوست!^۲

* * *

تام محطه های ما، غبار غم گرفته اند

مگر به بین چشم تو، فرو نشیند این غبار^۳

* * *

۱. سارا احمد پور (باران).

۲. زهرا جلیل نژاد.

۳. رضا موزونی.

رفته‌ای و به شوق آمدنت

می‌شمارم هنوز آینه^۱

* * *

هلا! طلوعی می‌موجود؛ جان رستاخیز!

یاکه با تو بروید گل سیده‌ی صبح^۲

* * *

حجاب از چهره‌ی دلدار ما، با وضو پاک گرفت

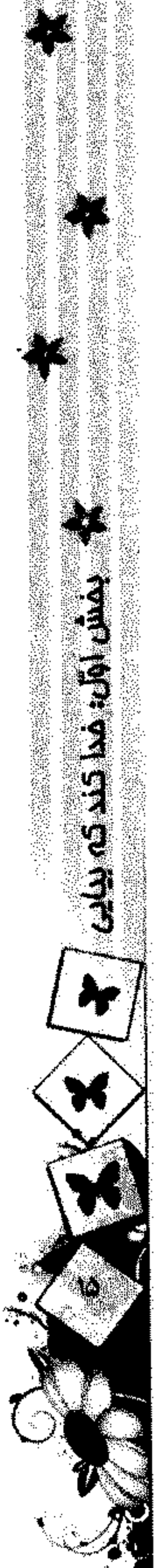
چو من، هر کس بر او یک دم نظر افکند، حیران شد^۳

* * *

۱. ایوب پرندوار.

۲. اکبر بهداروند.

۳. سید روح‌الله خمینی (ره).

در حسرت دیدار تو، ما از عطش مریم

در کوچه‌های «حسرت» و «افسوس» و «حیرانی»^۱

* * *

یک نفس جان ای مرد؛ یک نفس جان ای دوست!

تا شود می‌دیگر، خاکِ جان من، گلشن^۲

* * *

نورانی حوصله در پخره می‌آشوبد

باز کن پخره می‌بستی گلدان ما را^۳

* * *

۱. علیرضا حکمتی.

۲. میثم مقصود اقلی.

۳. قنبرعلی تابش.

این فصل، فصل ظهور است! آئینه باغرق نور است
احساس من، پر کشوده است تا اوج افلاک، موعود! ^۱

* * *

در هجوم وحشی ناقوس، می رسی به دست تو فانوس
باز هم به گوش درختان، می رسد صدای اذان سبز ^۲

* * *

زهر کرانه، شقایق و میده از دل خاک

پی تپتی دل های داغدار، نیا ^۳

* * *

۱. سید حبیب نظاری.

۲. سید محمدضیا قاسمی.

۳. محمود شاهرخی (جذبه).

اکر بہ خانہ می چشم تو پانہی روزی
بہار در دل من آشیانہ می کیرد^۱

* * *

دل من، پڑ شدہ از حزن و غم و تنہائی
چہ شود رخ بنائی ز بلندای حجاز؟^۲

* * *

ز بازوان تو امنند او بہ تارکِ خصم
لیس بارقہ می ذوالفقار می آید^۳

* * *

۱. مریم شفیعی.

۲. الیاس نوعی دربان.

۳. سید محمد غفاری.

دل را برای آمدنت فرس کرده‌ام

بشتاب ای امید دل بی قرار من!^۱

* * *

نیم صبح نمی‌آورد ترا می‌شوق

سربهارند از بند بلبلان، بی تو^۲

* * *

و فردا، بی گمان، این سوی عالم، رومی خواهد داد

سراجام عجب اتفاقاتی که می‌گویند^۳

* * *

۱. مجتبی تونه‌ای.

۲. سیدعلی خامنه‌ای (امین).

۳. زکریا اخلاقی.

دیگر ای مونس جان! طاقت و آرام نماند
تا به خندا آتش دل، سرکش و سوزنده کنی؟^۱

* * *

یک دشت لاله بر سر راهت نشانده ایم
باز آ، که بی تو، ثانیه ما را شکیب نیست^۲

* * *

تو از سلاله می نوری، تو آفتاب حضوری
به رخش صبح، سواری؛ چه کونه بی تو بانم؟^۳

* * *

۱. زنده یاد محمد حسین بهجتی (شفق).

۲. شاهرخ تندرو صالح.

۳. حمید هنرجو.

مہربان من! کہ پایاوت، ہفت پشت آسمان، آبی است
در زمین، نامت کہ می آید، مہر و عدل و داد می رقصند^۱

* * *

در آسمان کہو دم، کرانِ سبزی باش
ییا کہ قامت این گہکشان خمید، ییا!^۲

* * *

آی رہ، سپر! گر از دیار یار ما عبور می کنی
پرستی نما، بلو کہ: اسی بہار! کی ظہور می کنی؟^۳

* * *

۱. سید اکبر میر جعفری.

۲. محمد سرور تقوی.

۳. محمد رضا ترکی.

یار امید من آن است که تعجیل کند

تا جهان را به عدالت کده تبدیل کند^۱

* * *

در این دیار غم فزا، که جان به لب رسیده است

تو! ای کره کشا! سیا، کره کشا، ز کار من^۲

* * *

نام تو، طلایه دار خوبی هست

با تو، دل من کنار خوبی هست^۳

* * *

۱. علی محیی آبادی.

۲. اکبر حمیدی (شایق).

۳. محمد تقی اکبری.

تمثالی خورشید است و یک دریا، آئینه می بی تاب! باور کن
آئینه با کوه و گنگنی، سرشار از شوق تماثایت^۱

* * *

تو آن خورشید رخسانی، که بر این آستان، هر روز
تمام آفرینش می گذارد سرب راه تو^۲

* * *

وقتی بهار چشمت می خواندم به گلشن
کی بلبل دل من، دارد هوای لانه؟^۳

* * *

۱. سید علی حسینی ایمنی.

۲. بدالله گودرزی.

۳. محمد علی جعفریان (عاشق).

همیشه منظرم، تا که او شود خورشید

شب طلوع کند از «حجاز» بر کرد

* * *

در د فراق روی تو، مارا، ز غصه کشت

چشم انتظار عاشق خود را صورت کن^۲

* * *

نشسته ام که شاید کسی مرا سپرد

به سمت و سوی همین عشق های بالایی^۳

* * *

۱. ارمغان زمان قشمی.

۲. کاظم جبرودی.

۳. مهدی خطیبی.

یک بار هم شده توبه حرم بهابده
این دل، بهانه می نکل زهرا، گرفته است^۱

* * *

تو از تمام آینه ها مهربان تری
باران، چه گونه وصف کند شرح حال تو؟^۲

* * *

و حتی خواستم با تو نکویم راز دل، اما
دریغ! مشت من وامی شود، وقتی تومی آبی^۳

* * *

۱. سید محمد بابا میری.

۲. علی کفشگر.

۳. ابوالفضل فیروزی (نینوا).

یک عمر، منزبانِ غمت بوده‌ام، تو هم

یک شب به میهمانی چشم ترم بیا

* * *

اسم تو را شد که صدا کرده باشم و

ساکت نایتم به هوای شنیدن^۱

* * *

تام پخیره‌ها را کواه می‌گیرم

اگر نیایی، از این اشک و آه می‌میرم^۲

* * *

۱. محمدجواد غفورزاده (شفق).

۲. سیدمهدی نقبایی.

۳. سیده اعظم هاشمی نیا.

مغز چشم میحالی تومی دانم

مرم سینه‌ی زهراست، اگر باز آبی^۱

* * *

یاس و نومیدی بیلکن، از سر کوش مرو

چک زن بردامن امیدواران، غم مخور^۲

* * *

رسیده‌ام که: از لطف عشق و بخت سپید

این خلوت بزم نگار می‌آید^۳

* * *

۱. اقبال بنی عامریان.

۲. ناصر مکارم شیرازی (ناصر).

۳. صفر علی شقایب اردکانی.

در گلشن شعله، سربه داران شهید

گفتند که: صاحب زمان می آید^۱

* * *

دری از دل، به رویت وانگرویم

در یخ آخر، تو را پیدا نکردیم^۲

* * *

ماه من! از پرده، در آ؛ جلوه کن

روح جهان را به رخت تازه کن^۳

* * *

۱. زنده یاد نصرالله مردانی (ناصر).

۲. سید محمد سادات.

۳. رضا قاسم زاده.

نشسته در غروب، روی زمین اسب خسته اش

نظاره می کند گذشت تند روزگار را^۱

* * *

از سمت تاریک زمان می آپی ای عشق!

سوی زمین از آسمان می آپی ای عشق!^۲

* * *

قبله می ما، یعنی آن جایی که سوی چشم تو است

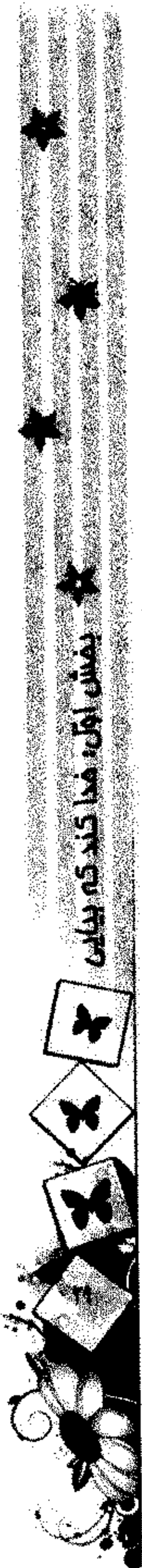
حج ما، احرام در آنوار تو، روحی فداست^۳

* * *

۱. حمیدرضا شکارسری.

۲. محمود سنجری.

۳. صالح محمدی امین.

تو آبروی خاکِ و حیثیتِ آب

دریا تویی، ما جز تو دریایی نداریم^۱

* * *

می پروینک اهورایی تندیسِ ظهور

غایب حاضر من! کی ز سفر می آیی؟^۲

* * *

یک آشنای آید از سمت بهاران

گل می کند در کوه، روپای تازه^۳

* * *

۱. زنده یاد سلمان هراتی.

۲. مرتضی امیری اسفندقه.

۳. محمد ظاهر احمدی.

همیشه خاطر ما آشیان یاد تو باد

که در هوای تو پرواز، خاطر انگیز است^۱

* * *

تو، توکل سگفته می باغی، نهان مشو

تو، غنچه می بهشت و جنانی، سیاه سیاه^۲

* * *

ای حضور سبز عشق؛ ای بلند عاشقی!

بی تو معنایی نداشت، بود یا نبودمان^۳

* * *

۱. عباس براتی پور.

۲. علی محمد بشارتی.

۳. علی حاجتیان.

نیامدی و گل انتظار پریرشد

زلال خاطر آینه ناکدرشد^۱

* * *

در پشت این دریای بی ساحل، باید دیار دیگری باشد

باید به جز خشان ما آن جا، چشم انتظار دیگری باشد^۲

* * *

دروشت لاله خنجر شهیدان سینه چاک

از هر جوان، عشق تو سر می زند، یا^۳

* * *

۱. مصطفی خلیلی (بشیر).

۲. سید اکبر میر جعفری.

۳. شبینم صنایع.

این برک سبز را که نشان ارادت است،

از شاخه می خيال، برای توحيد ام^۱

* * *

مابی قراران عاشق، مصلوب در ديم و غربت

شرمنده می صبر باشد، کهنه صلیبی که داریم^۲

* * *

میان چشم بایت دیده ام قدمی کشد باران

واندوهی که وسعت می دید میانی ما را^۳

* * *

۱. جلال محمّدی.

۲. بتول مهدی زاده.

۳. منصوره نیکو گفتار.

ای تک سوار آخرین! دریا ب! اشب حضورت را عطش داریم

من مانده ام در شوره زار زخم، تا تو نگاهت را بیارانی^۱

* * *

یک عمر با هوای تو چون قلب بکظم

در انتظار وقت ظهورت پتیده ام^۲

* * *

مگر که گوکب مهرت در سحر باز کند

دو دیده دوخته دارم بر آسمان، بی تو^۳

* * *

۱. مرضیه موقق شوره.

۲. جلال محمدی.

۳. عباس کی منش (مشفق کاشانی).

وہ! چه خوب است وقتی سیالی

وای وقتی سیالی، چه عالی است! ^۱

* * *

تمام جاده را رفتم، غباری از سواری نیست

سیان تا میان، حتم روشنت را ^۲

* * *

اگر سیده ساید، دو چشم منظرم

به دست هر مژده، آینه می بلور دید ^۳

* * *

۱. عباس ساعی.

۲. حسین اسرافیلی.

۳. محمدعلی مجاهدی (پروانه).

دلم ذوق شنیدن کرده، آیا باز می‌گروی؟

غزل می‌خواند آیا باز هم، داوود چشمانت؟^۱

* * *

تا کی حضور روشن خورشید پشت ابر؟

تا کی حضور ماه، شده مات آفتاب؟^۲

* * *

یا، یا و از این عاشقان مجھورت

عنائتی کن و دفع بلامی بجران کن^۳

* * *

۱. داوود رضا کاظمی.

۲. سید علی عطایی.

۳. علی اصغر یونسیان (ملنجی).

نومیدناشیم اگر عهد و وفارا

صدبارہ ہستیم و دو صدبار شکستیم! ^۱

* * *

می ترسم آخرش تونایی و ترکند

در شہر شاعری ز جهان، بار بست است! ^۲

* * *

تو ای سفیر عدالت! در این خراب آباد

بہ کوچہ ی دل من از چہ روی گذری؟ ^۳

* * *

۱. زندہ یاد محمد رضا روحانی.

۲. زندہ یاد نجمہ زارع.

۳. احمد رضا کیماسی.

یا صاحب الزمان! به ظهورت شتاب کن
عالم، ز دست رفت، تو با درکاب کن^۱

* * *

منی توان ز رو چشمت نخواذ آیه می حسن
ملازم است نگاست برای خورشیدم^۲

* * *

من بی تو، ز روز زرد زردم
ای کاش برگروی بهارم!^۳

* * *

۱. سید علی امامزاده.

۲. محمد شکوهی رنگانی.

۳. جواد درویش امیری؛ عنوان کتاب را از مصراع دوم این بیت

برگزیدیم.

می شود آیا بنیم آن سوار سبزپوش

می شود که بجز ای از خویشن کردی جدا

* * *

آن روز اگر دیدگانم، افتد به رخسار پاش

ای کاش بر ما بخشد تکرار آینه ما را

* * *

از پشت این ز توی ظلمت، یک شب آری

سرمی کشتی خورشید فردا! در نگاهم!

* * *

۱. سید محمد عبداللہی.

۲. بہرام افضلی.

۳. کریم رجبزادہ.

می آید و فوج کبوترها، از چشم هایش بال می گیرند

خواهد شد آری، آسمان آن روز، از وسعت پروانه با سرشار^۱

* * *

روزی که می آبی، نه من، ستم، نه لیلی

یعنی که حتی در میان، خار و خس نیست^۲

* * *

تویی تو، وارث خون شهید و نغمه می روح

قسم به غربت سگر، میج واریا^۳

* * *

۱. نعمت الله شمس پور.

۲. سید علی عدنانی ساداتی.

۳. زنده یاد سپیده کاشانی.

آه! این نقشه وار پریشان به دوش یار

کیسوی اوست، یا که شلالِ محبت است؟^۱

* * *

تو صبحی و من، شاعر آفتاب

تورا، ای سیده! ستودن خوش است^۲

* * *

تا بد ماه رختِ سخطه ای

دیده به در، دوخته ام ماه، ماه^۳

* * *

۱. پروانه نجاتی.

۲. سید محمود زینلی.

۳. هوروش نوایی.

ہزار سدا ضلالت سکتہ ایم و کنون
قوام مابہ ظہور تو منظر بہ است

* * *

تویی کہ بادہ می نابی، و کرنہ بی تو، چہ سخت است
تمام عمر خماری! چہ کونہ بی تو بانم؟

* * *

می خواہم آری خوب باشم، خوب تر! برگرد
این رانی خواہی تو، خوب من! مگر، برگرد

* * *

۱. قادر طہماسبی (فرید).

۲. حمید ہنرجو.

۳. علی داوری.

در آرزوی دیدنت، دلم پرزده می شود
از این همیشه، حستگی، سکوت کنده می شود^۱

* * *

دور دستان نجات، افق دیدم را
به تماشای ظهور، از همه سومی گیر^۲

* * *

در دشت، بذر لاله فشانیم

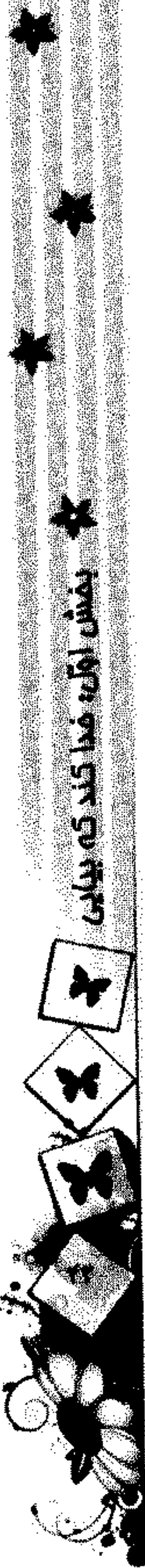
تا بازم بهار بساید^۳

* * *

۱. مهدی فداکار.

۲. مجتبی طهمورثی.

۳. سیدحیدر علوی نژاد بلخی.

دیگر قرار بی تو ماندن نیست مارا

کی می شود روشن به رویت چشم یاران؟^۱

* * *

نیم صبح فروردین عصر سودمی آید

ششم دلپذیر نافه، بوی عودمی آید^۲

* * *

در گوشه می خلوت باغ، مروی نشسته شکر

همزنک و همدرو با سیر، این عصر و لکیر جمعه^۳

* * *

۱. زنده یاد حسن حسینی.

۲. عباس خوش عمل.

۳. احد چگینی (الف: مهاجر).

ہر صبح جمعہ، ندبہ کنان دروغای خود

از کردگار خویش، متناکم تو را^۱

* * *

از پرده برون آبی و عیان، منظر حق کن

بی پرده ببینیم ہمہ راز نہان را^۲

* * *

از بہاران سبز تر، تا در خزان بر خاستم

بی تو، یا یاد تو، ای آرام جان! بر خاستم^۳

* * *

۱. سید رضا مؤید۔

۲. زندہ یاد علی غارقی۔

۳. احمد نیک طلب (یاور ہمدانی)۔

من و جست و جوی تو، ای بنض پنهان،ستی!

کجای زمین و زمانی؟ بگو تا یایم^۱

* * *

من کم ترم از آن که بگویم: شتاب کن!

خود، صاحب زمانی و دانی زمان خویش^۲

* * *

شبهی اسب کسی در نفس طوفان است

کوش کن! می شنوی، همه می دربارا؟^۳

* * *

۱. محمد رضا روزبه.

۲. کیومرث عباسی (قصری).

۳. قنبر علی تابش.

اقرار می‌کنم که صف حوربان عشق
هرگز به وصف جاه و جلالت نمی‌رسند^۱

* * *

در دم مرغ طلب، منتظر آمدن است
تا که باز مرمره‌ی نام تو، تخریر شود^۲

* * *

در معرض عشاق، ز کالا، خبری نیست
گر یوسف دل، عرضه به بازار نکرد^۳

* * *

۱. فرشید علیزاده.

۲. علیرضا خانی.

۳. زنده یاد محمد علی مردانی.

درواوی انتظاریم، ای عشق! ای آسمانی!
برگرد! لیریز درواست، قلب غریبی که داریم^۱

* * *

من از تو بیچ نمی خواهم و تومی دانی
فقط تولد مرگم، همین و دیگر بیچ!^۲

* * *

چه زیباست روی تو در خواب دیدن
فروغ نگاه تو در آب دیدن^۳

* * *

۱. بتول مهدی زاده.

۲. صادق رحمانی.

۳. عباس براتی پور.

تخلم خمید و گشت سر شکم روان، چو یل

ای مهر دل فرور جوانی! سیا، سیا^۱

* * *

آقا ترین! سکوت مرا غرق نور کن

از سمت این خزانِ سترون، عبور کن^۲

* * *

ناگهان قفل بزرگ تیرگی را می کشاید

آن که در دستش کلید شهر بر آینه وارو^۳

* * *

۱. علی محمد بشارتی.

۲. منیژه درتومیان.

۳. زنده یاد قیصر امین پور.

دل خمیده که در خود فرو رود مردم

به انتهای نگاه تو خود رسیدن

* * *

ایک زمین، ظهور تو را آه می کشد

در این زمان قحطی انسان و عشق و گل^۱

* * *

لب از حکایت شب های تاریک می بندم

اگر امان دهم چشم خون نشان، بی تو^۲

* * *

۱. محمّد سرور تقوی.

۲. مهدی مظفری ساوجی.

۳. سید علی خامنه‌ای (امین).

وباز حسرت یک روز با تو بودن مُرد

و یک شقایق خشکیده روی ایوان ماند^۱

* * *

ومی که بر کبودی تنم عمیق می شوم

فقط امید شانه ات مرا صبور می کند^۲

* * *

دل من، باز هم بهانه گرفت

شانه پات کجاست، اسی باران؟!^۳

* * *

۱. زهرا صفری (ز. نیلوفر).

۲. محمد حسن حسین زاده.

۳. مهدی خلیلیان (م. طلوع).

نبودن تو، کوه را، پراز سکوت کرده است

ودشت های خسته از قرون بی شماراً^۱

* * *

اومی آید، آسمان از شوق، آتش می شود

دانه های گهکشان، اسپندهای مجمرش^۲

* * *

شہوار من! خدا را از میان های رؤیا

تندر آساور طنین صد جرس، کی خواهی آمد؟^۳

* * *

۱. حمیدرضا شکارسری.

۲. علیرضا قزوه.

۳. بهمن صالحی.

در پای سرو قدت، سر می نهم به زاری

باشد که یک قدم هم، بر چشم من گذاری^۱

* * *

یقیناً بهارت، همین جمعه از ره

خدای رساند، مهتاب که باشیم^۲

* * *

مادر بزرگ، بر سر سجاده جان سپرد

از بس که انتظار کشید و نیامدی^۳

* * *

۱. ابراهیم یوسفی نژاد.

۲. معصومه نجفی مطیعی.

۳. محمد پور شیخ علی.

یا تو، اختر و لم در شب تاریکی
ای افق نگاه تو! قلبی اقداسی من^۱

* * *

نگاه یک سکوت، صدای مرا شکست
دریا بم ای صدای صدای تا ابد^۲

* * *

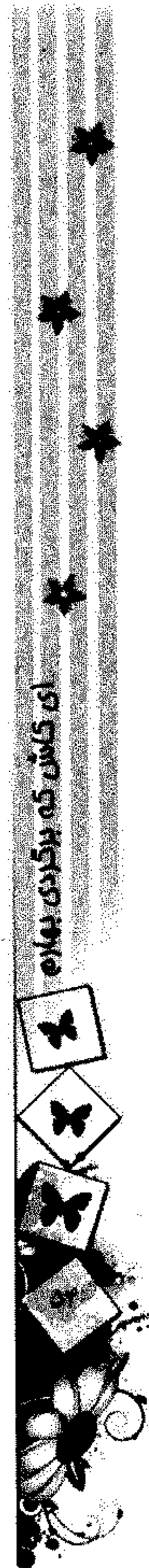
در این کویر که سوز و روان موج سراب
تو ای سحاب کرم! ابر فیض بار! آیا^۳

* * *

۱. سید کمال الدین میرهاشمزاده.

۲. محمدرضا روزبه.

۳. محمود شاهرخی (جدبه).

ای عشق! ای رویای نامحدود! در انتظار لحظه‌ی موعود

می‌مانم و مانا ترین شعرم، آوار ویرانی‌ترین جادوست^۱

* * *

تمام شب به هوای طلوع تو خواندم

که آفتاب منی، آبروی فردایی^۲

* * *

یک عمر انتظار قدم‌های آفتاب

شاید گذار، بر من یک لافا کند^۳

* * *

۱. محمود حاجی کلاته.

۲. مصطفی علی پور.

۳. محمدرضا قنبری.

در سینه ام به یاد تو صد شور و اشتیاق

چشمم ز انتظار تو، یک آسمان سحاب^۱

* * *

با سادگی از دور می آید؛ با آب، با آتش

با لجه ای مجور می آید؛ با آب، با آتش^۲

* * *

شعر حضور جمعی توفانی شما

در روزنامه های جهان می خورد ورق^۳

* * *

۱. مصطفی قلی زاده.

۲. شاهین عبدلی.

۳. هادی محمدزاده.

تفس، با ظهور تو، خط می خورد

زمین می شود سهم آزادگان^۱

* * *

نجات امت مظلوم و خلق مستضعف

امید مردم محروم و فیض رحمانی^۲

* * *

یک فصل مانده تا به طلوع نگاه تو

یک فصل مانده است به فرخنده فالی ام^۳

* * *

۱. رضا اسماعیلی.

۲. لطف الله صافی گلپایگانی.

۳. مهدی خلیلیان (م. طلوع).

می آورد نسیم تو را صبح زودها

جاری است در صدای تو، آوازی رودها

* * *

اصلاً بگو این منظر را دوست می داری؟

آبادت از حسگی هایش خبردارو؟^۱

* * *

من چنان در دیدنت محوم که پندارم

مرک در دیدار با من، دیر خواهد کرد^۲

* * *

۱. عباس محمدی.

۲. ستیده زهرا حسینی.

۳. مرتضی نوربخش.

ای کاش که برگردی بهاره

در انتظار مانده ام... آقا! چه می شود

در کوچه های شهر چه صدای تو؟^۱

* * *

ورق گل به نگر روی و لطف تو نباشد

پرده بردار از آن باغ و گلستان که تو داری^۲

* * *

یک نفر فردا زمین را نور باران می کند

همدی ما، تا ابد پنهان نمی ماند عزیز!^۳

* * *

۱. یاسر گلیجی.

۲. جلال لاهیجی.

۳. رضا مگرامی.

ز بوی تو کر جهان شود ترا خزان به باغی نمی نشیند

به سینه سنگام وصل سبزت، غم فراقی نمی نشیند^۱

* * *

در پچه های زمین را، غروب خواهد بست

و دست عشق، همیشه کلید مساله هاست^۲

* * *

تشنه می احسان توام، دست به دامن توام

در قدحم بریز آن باده که دارم آرزو^۳

* * *

۱. حمید گرمی.

۲. محمد سعید میرزایی.

۳. سید علی اکبر ضیایی.

وقتی که بادهای شمالی نمی‌وزند

پچپیده در حیاط، چرا بوی شالی ام؟^۱

* * *

میان شعله‌ی غم سوخت، بجز نامه‌ی ما

ییا که گویمت آن رنج بی‌شمار، ییا^۲

* * *

ای جهان آرا! جهان در انتظار روی توست

مصلح‌نگل! مهدی! ای موعود پنهانم! ییا^۳

* * *

۱. مهدی خلیلیان (م. طلوع).

۲. زنده‌یاد سپیده کاشانی.

۳. سیدمصطفی ارشادنیا (فریاد نیشابوری).

ای آفتاب صبح تماشایی بهار!

تا چندی تو در دل مرداب زیستن؟^۱

* * *

نیم صبح، نفس‌های توست، ای موعود!

که آمده است به شهر سکوفه، سر برزند^۲

* * *

دخیل به شکستن، سکون نامت را

سایه‌ها به شرا آهن و دود^۳

* * *

۱. ضیاء الدین ترابی.

۲. سمیه خسروی.

۳. پرویز عباسی داکانی.

دلم قرار نمی گیرم از تلاطم عشق

مگو: «برای چه؟» وقت قرار نزدیک است!^۱

* * *

تمام خاک را کستم به دنبال صدای تو

بین باقی است روی لحظه بایم جای پای تو^۲

* * *

وبی تو زشت می ماند به چشم هر چه می آید

وزشتی ما چه زیبا می شود، وقتی تو می آبی^۳

* * *

۱. سید حسن ثابت محمودی (سهیل).

۲. یوسفعلی میرشکاک.

۳. ابوالفضل فیروزی (نینوا).

یا سمن به پاختنرد؛ سرو، قامت افرازد

صد سگوفه بالبخند روی شانه سار آید^۱

* * *

در فراق تو، ز دل، عقده‌ی دل نگشودم

«من سرگشته‌م از اهل سلامت بودم»^۲

* * *

ما اگر لایق دیدار نه ایم

به هوای شهامی آید^۳

* * *

۱. سیمین دخت وحیدی.

۲. قاسم انوری.

۳. زنده‌یاد محمد هراتی.

دیوار قنبر سر بامی شود خراب
ای شیریار عصر ولایت! ظهور کن^۱

* * *

نورخ تو جلوه کربابی تو سحر نمی شود
گر نکنی به ما نظر، بای تو سحر نمی شود^۲

* * *

در انتظار تو، تنها چراغ خانه می ماست
که روشن است در این کوچه های ظلمانی^۳

* * *

۱. سید محمد تهران پور (سفیر نیشابوری).

۲. محمدعلی خیرآبادی (آشنا).

۳. قیصر امین پور.

ای آفتاب مشرقی ام! شام واپسین
تاریکی وجود مرا غرق نور کن^۱

* * *

ز تنہا خاطر دل ہا شود آشفته از زلفت
چہ غوغالی بہ دنیا می شود، وقتی تومی آبی^۲

* * *

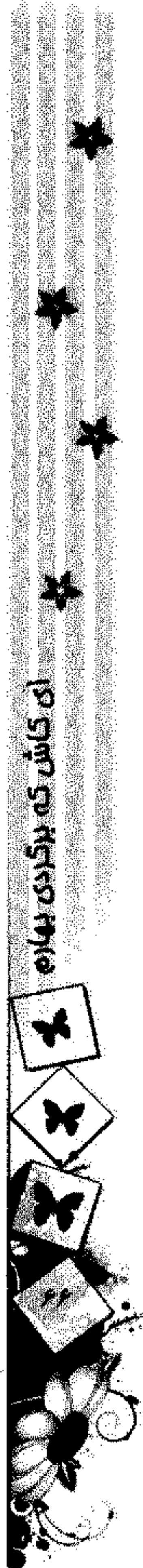
یوسف زہرا! چمن، کریان توست
دیدہ ہا می شعیان، کنعان توست^۳

* * *

۱. کاظم جبرودی.

۲. ابوالفضل فیروزی (نینوا).

۳. سید محمد باقر میرفندریسکی.

تو حتم سبز بهاری، که از صفای دولت

به جز نسیم خوش صبحدم نمی آید^۱

* * *

در انتظار دیدن تو، جان به لب رسید

فکری به حال این دل بی قرار کن^۲

* * *

نبض زمان، دست توست؛ جمله جهان، دست توست

غرق دعای شوم، تا که شوی آشکار^۳

* * *

۱. حمدالله رجایی بهبهانی.

۲. جواد طلوعی.

۳. ارمغان زمان قشمی.

روزپاداش، که پرسند ز اعمال عباد
نیت بزهر زخت، چیزدگر، حاصل ما^۱

* * *

آخرا می نور خدا! از افق غیب، بر آ می
که بود چشم امید همه دل ما سویت^۲

* * *

تو خواهی آمد و چونان که پیش از این بوده است
کلید قفل فلک، باز با تو خواهد بود^۳

* * *

۱. محمدرضا حکیمی.

۲. شادروان محمدحسین بهجتی (شفق).

۳. حسین منزوی.

دل من مثل یک کبوتر شد

دست های تو، لانه می سبز است^۱

* * *

تا انتظار، درون من خانه می کند

مرغ غمت درون دلم لانه می کند^۲

* * *

دلم هوای تو دارم، چرا نمی آبی؟

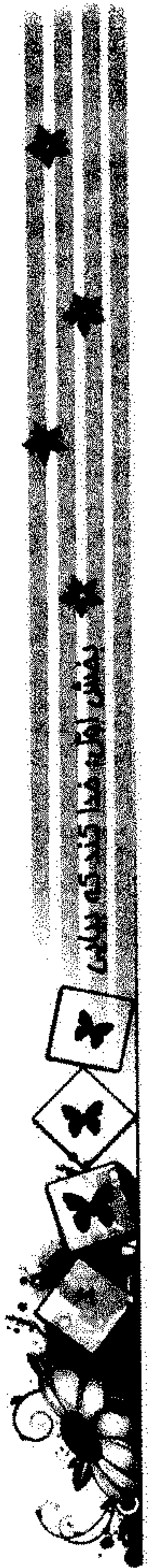
زمانه ای که بیایی، شود زمانه می سبز^۳

* * *

۱. جواد خلیلیان.

۲. زنده یاد مجید صالحی.

۳. حجت الله عزیزی.

ز عشق، جان بفشانم به کلبه ام، یک دم
اگر قدم بگذاری؛ به آفتاب قسم^۱

* * *

میان دقتر عشقم، کفلی ز مهر تو، مست
که یادگار، ز عشقی است پاک و ساده و ناب^۲

* * *

بس که خواندم غزل از چشم بایت ای خوب!
شده آوای دلم، پر زیر و بزم سبز^۳

* * *

-
۱. رضا شاکر اردکانی.
 ۲. محدثه پیرهادی.
 ۳. ارمغان زمان قشمی

ز شکنجای خیالم گذشته است و کنون

به پهن دشت دلم، آشکار می آید^۱

* * *

دل سپردم به غم عشق، من از روز ازل

سرفکندم به بریار، سبک بار شدم^۲

* * *

مهر سحر، ماه صفا، بحر کهر، کج وفا

آینه می آیزدنا، خورشید ایمان می رسد^۳

* * *

۱. فاطمه راکعی.

۲. جواد رازی.

۳. سیدعلی اصغر صنائم کاشانی.

درون خانہ می دلم نہفتہ مہر روی تو

یہ یک نظارہ، این دلم صفا دہی، چہ می شود؟^۱

* * *

در این شبان زمستانی و کویر عبوس

گل سپیدہ، دوبارہ، بہ بار آمدنی است^۲

* * *

تو مثل چنکِ روشن، زلالی

تو مثل صبح سرشار شالی^۳

* * *

۱. علی قاضی زاہدی.

۲. علی توکلی بینا (غریب).

۳. ذبیح اللہ ذبیحی.

یاران، همه ترک لطف کردند

برگرد و تو در کنار من باش^۱

* * *

شکوه لنگره‌ی قصر عشق، بادوام

که جلوه‌اش علم نام جاودانه‌ی توست^۲

* * *

تا نقش بارگاه تو اقتدیه دیده‌ام

گردن به حسرت از پس دیوار می‌کشم^۳

* * *

۱. نجاتعلی نجاری.

۲. بهمن صالحی.

۳. حبیب الله چایچیان (حسان).

می توان با واژه های یک غزل
قصه می عشق تو، عالم کبیر کرد^۱

* * *

در میکرده، زندان همه، دریا و تو مستند
با ذکر تو، در بسکده پارسه زمانند^۲

* * *

در این زمانه می حیرت، که فصل ساکت ماست

توان حوصله را اعتبار، یعنی تو^۳

* * *

۱. حسین مصطفی پور.

۲. سید روح الله خمینی (ره).

۳. یونس رنج کش.

ولی عاقبت آید از ره، سواری

که جاوش نور است و یک گاهی^۱

* * *

یا سمن، چهره یار است؛ یا

شور، در گلکده بریاست، یا^۲

* * *

ای یادگار حیدر کز آریا

مارا به جز نگاه تو در انتظار نیست^۳

* * *

۱. پرویز بیگی حبیب آبادی.

۲. زهره نارنجی.

۳. عباس ایزدپناه.

تمام جمعہ ما، زمین امیدوار می شود

کہ پرکنی از آفتاب، آسمان تارا^۱

* * *

اگر چه عاشقم، اما تو ای آئینہ! باور کن

نہی فہم دلیل وعدہ ہی امروز و فردایت^۲

* * *

تا ہمیشہ بان، کہ بستانی

باز ہم، التہاب منظران^۳

* * *

۱. حمید رضا شکار سری.

۲. عبدالجبار کاکایی.

۳. اسماعیل سگاک.

ای کاش کہ برکوی بیاید

نه تاب دوری ام، نه توان جدایی ام
چون سایه، سرگذاشته ام در قهای دوست^۱

* * *

تو، دریا ترین آسمان منی؛ آبی!

صمیمی ترین لحظه های عزیزم!^۲

* * *

من معتقدم که تو، در بین مایی

وقتی طبیعت نیز سرشار از سرور است^۳

* * *

۱. زنده یاد سید محمود گلشن کردستانی.

۲. محمد هادی ناظریان.

۳. یحیی علوی فرد.

تا کہ در دام خودی، مست گرفتار، کسی

ز سر پرده‌ی دلدار، جواش ندمند^۱

* * *

در میان، حکمی کم کشته ایم

کن ظهوری و نما، راه صواب^۲

* * *

باتوبان، ای گل، همیشه بهار!

می شود برک برکِ دقتر، سبز^۳

* * *

۱. سید محمد حسین هاشمی.

۲. محسن مؤذن فر.

۳. بابک نیک طلب.

ز کوجه سار و بار دلم عبور نکرد

به غیر دوست! که این کوجه، کوی پرهنراست^۱

* * *

تو را زیبا از آن کردند تا در آسمان باشی

و من هر شب بخوانم آیه ی تنزیل، در چشمت^۲

* * *

نه، همین چشم به راه تو مسلمانانند

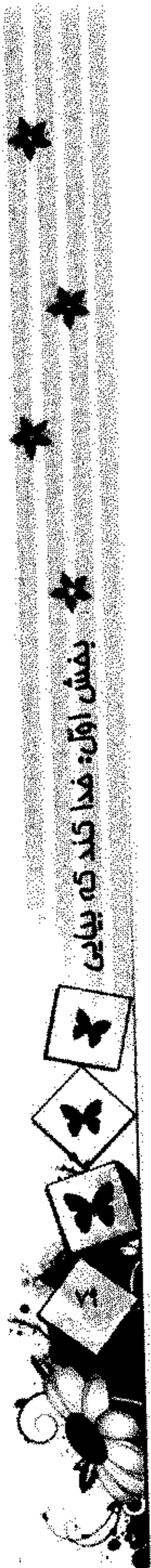
عالمی را نگران کرده ای از غمیت خویش^۳

* * *

۱. عباس براتی پور.

۲. حسین دارند.

۳. محمدعلی فتی تبریزی (فتی).

بفصل اول: خدا کند که بیایی

شام بجران و غم دل، سپری خواهد گشت

یار، بی پرده نمایان زخا خواهد شد^۱

* * *

در این میان، چشم من، بر دور مانده است

اما نشان از کرد و خاکی، تک سواری نیست!^۲

* * *

تا در آسمان دلی سرخ، می وزد به نام تو شعری

می شود به رنگ درختان، ناگهان قیام زبان، سبز^۳

* * *

۱. ناصر مکارم شیرازی (ناصر).

۲. محسن ربانی.

۳. سید محمد ضیا قاسمی.

ز بحر روی تو بی تاب کشته ام، آتا

به انتظار تومی مانم، ای یگانه ی سبز!^۱

* * *

ز حسن طلعت تو، ای گل همیشه بهار!

خزان برفت و گلستان جوانه می گیرد^۲

* * *

درون کشتی ام و این محیط، طوفانی است

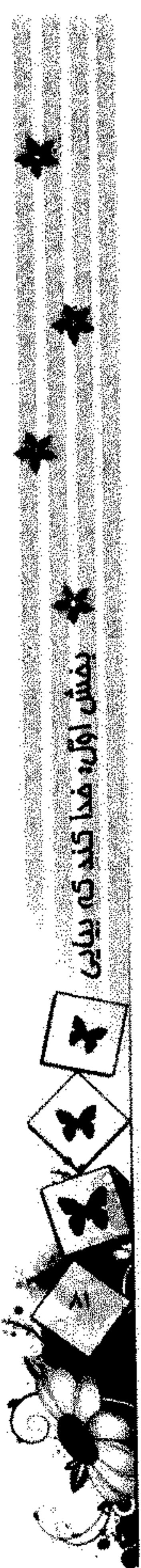
خدای من! ز چه روناخدای مانرسد؟^۳

* * *

۱. حجت الله عزیزی.

۲. غلامحسین محمدی گلپایگانی. (علوی).

۳. زنده یاد سید محمد خسرو نژاد (خسرو).

درون چشمی چشمت، هزار خورشید است

ییا! که بی تو، دل آفتاب می گیرد^۱

* * *

درومندان غمش را کشت داروهای مملکت

درومندان را، طیب جسم و جان، کی خواهد آمد؟^۲

* * *

دین، اگر نبود عجمین با عشق تو، دینی است باطل!

من که با آن دین به جان تو سروکاری ندارم^۳

* * *

۱. حسن احمدزاده عطایی.

۲. جواد موسوی.

۳. علی اصغر یونسیان، (ملتیجی).

هن از این سمت می نیم سواری را، و اسی را
افق ما سبز در سبزند، او فانوس در دست است^۱

* * *

تمام زندگی من، در این امید گذشت
که در کاب تو، با افتخار خواهم مرد^۲

* * *

در خواب، دیده بودم یک شب، فروغ رویت
کی در سرای چشمم، قصد ظهور داری؟^۳

* * *

۱. زکریا اخلاقی.

۲. محسن حسن زاده لیلہ کوهی.

۳. سیدعباس سجادی.

یَدِ صنایِ کلیم، اختر آزادی و عشق

در سایه‌ی به سیدی قمری آید^۱

* * *

دلم به سینه‌ی هراسان است، مگر تو آمده‌ای از راه؟

به روی آینه‌ی باسنگ، بسین که تیره شده از آه^۲

* * *

هر چند ترکنا، سیم، از دوستان شاه‌سیم

جز لطف تو، تما این بیواندارو^۳

* * *

-
۱. سید احمد زرهانی.
 ۲. هوروش نوابی.
 ۳. میرزا علی اکبر نوقانی.

در نگاهش، تری سبز است

آن که باشوق و شور می آید

* * *

دور از چراغ چشم تو، مانده ایم و باز

و مانده در تداوم این امتداد

* * *

ای دست گل سرسبداغ رسالت!

وی وارث پنمبر مختار! کجایی؟

* * *

۱. افشین عبداللہی.

۲. ناصر ہمتی.

۳. محسن حافظی کاشانی.

بیخ زدم، آبی خورشید، خورشید!

نیم چشمی به قندیل ماکن^۱

* * *

نخاهم مثل طفلان، زیر باران، خیره شد برابر

بیند تا مگرد آسمان، رنگین کمانت را^۲

* * *

اشب از میمنت مقدم جان پرور گل

باوه می جذب به جوش آمده در ساغر گل^۳

* * *

۱. نصرالله عسکری.

۲. حسین اسرافیلی.

۳. احد ده بزرگی.

لب کثیف من و کوزت، معاذ الله!

مرا به بوسه ای از پامی خویش ممان کن^۱

* * *

ناز کن، ناز؛ که ماشه می نازیم هموز

یک جهان نازی و ما غرق نیازیم هموز^۲

* * *

ز اشک دیده می تو، جس مرده می بارو

چو از کرانه یکی تک سواری آید^۳

* * *

۱. علی اصغر یونسیان (ملنجی).

۲. افسانه یغمایی.

۳. محمدحسن حجتی (پربیشان).

دل ما، تشنگان دیدارت

تا یسالی تو، آب خواهد شد^۱

* * *

دیر سالی است که در دشت طلب، کم شده ایم

آن که در بوم و بر سینۀ داو، کجاست؟^۲

* * *

تران، گل نکند در بخار خانی عشق

پرنده، پر نرزد سوی آشیان، بی تو^۳

* * *

۱. عبدالعلی نگارنده.

۲. زنده یاد سیدعباس معارف.

۳. عباس کی منش (مشفق کاشانی).

وقف نگاهت باد، تنها گوشه‌ی چشمی

دار و نذار من، سراسر چشم‌های من^۱

* * *

نفس‌های تو، سزور روحانی است

دلت مثل آینه، نورانی است^۲

* * *

تمام حرف بهاری که بی تو بر خنزد

ترانه‌های غبارین بار و سپاری است^۳

* * *

۱. سید وحید نوربخش.

۲. انیس حاجی پور.

۳. محمد علی شیخ الاسلامی.

تا طرح خوب رویش خورشید چشم تو
نگین ترین غروب، مرشد می کند^۱

* * *

دلم غبار گرفته از آستان، اینک
بیایین که دلم مانده غصه دار، اینک^۲

* * *

کاشکی مردی بیاید حرف های سینه را معنا کند
واژه واژه، رمز خط کوفی آینه را معنا کند^۳

* * *

۱. مریم تیکنی.

۲. مهدی طهماسبی.

۳. علی پورحسن آستانه.

در انتظار تو، عمری به سر شد و شب و روزم
چنان گذشت، که هر یک، هزار و نظر آمد^۱

* * *

دارم امید آن که آید زره، سواری
بر هم زند بساط ظلمت، به نور دیده^۲

* * *

حلا! نگاه تو، باران ترین باران ها

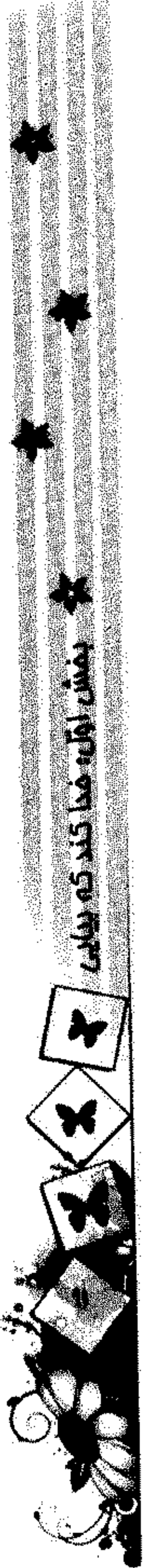
ببار بر دل تب و در این بیابان ها^۳

* * *

۱. خلیل جوادی.

۲. مهدی ابتهاج (نوا).

۳. حسن صادقی بناه.

از پی ات روان کردم در غروب تنهایی

نالهای پی در پی، گریه‌های پنهانی^۱

* * *

یار غایب برسد صبح سعادت بدد

پاک این خط، زهر قند و شر خواهد شد^۲

* * *

در هر کجا که می‌نگرم، نقش روی توست

از هر کسی، حدیثِ حالت شنیده‌ام^۳

* * *

۱. بهروز سپید نامه.

۲. مریم فروین.

۳. مصطفی هادوی.

می در دگر غنچه، پیراهن به تن

از شمیم توست، در دشت و دمن^۱

* * *

نهان، چرا کنم این گریه های طاقت سوز

که جان ندره کنان تو، آشکار گریست^۲

* * *

تو ای آینه زهی عشق و شرف! اشراق و سرمستی!

صدایت در همه عالم، طنین انداز خواهد شد^۳

* * *

۱. صدایقه و سمنی.

۲. محمدرضا یاسری (چمن).

۳. مجتبی جوادینیا.

دفتر نشر و توزیع مطبوعات

درون اشک هایم شوق، جاری است

ز شوق یار، چشمانم بهاری است^۱

* * *

تو ای زیبا تر از زیبا! یا امشب به رویام

گل رخسار، روشن کن با که من، مست تماشایم^۲

* * *

ماجمعه را به شوق تو، تعطیل کرده ایم

ای روز بازگشت تو، آغاز عید ما^۳

* * *

۱. علی رضا فتحیان.

۲. سیده نیره طباطبایی حسینی.

۳. افشین علاء.

ای بهنمای راه‌مدی؛ مهدی!

روشن جهان ز چهره‌ی رخشان کن^۱

* * *

نگار من اگر از غیب، در شهود آید

بر پای بوسی او، هر چه هست و بود، آید^۲

* * *

در رهت به انتظار، صف به صف نشسته‌اند

کاروانی از شهید، کاروانی از بهار^۳

* * *

۱. زنده یاد غلامرضا قدسی.

۲. جعفر رسول زاده (آشفته).

۳. علیرضا قزوه.

روز و شب است و شوق تماشای روی تو

پاتابه سر، تمام نگاهیم، ماهمه^۱

* * *

هر صبح، با سلام تو بیدار می شویم

از آفتاب چشم تو سرشار می شویم^۲

* * *

می آید از جانب نور، عطر سواری

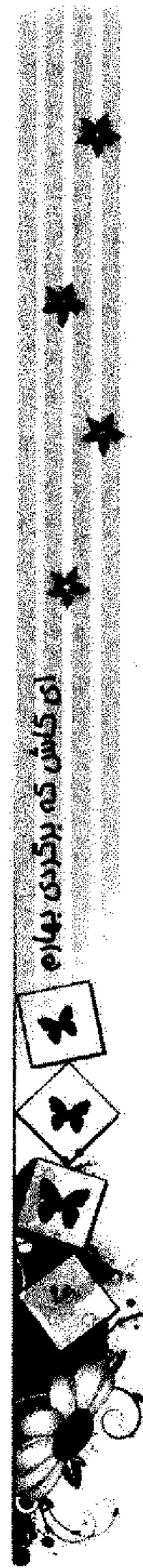
آن منظر می رسد عاقبت با هزاران^۳

* * *

۱. زنده یاد عزیزالله زبیدی.

۲. زنده یاد سلمان هراتی.

۳. امید مسعودی.

نشان یقینی، در این کوچه باغ

سیا! کوچه باغی قرار تواند^۱

* * *

دلم آن بخت که بیا د تو، می آسزود

مملو حن لطیفی است که گفتن دارد^۲

* * *

در آفتاب رسیدن به وعده گاه ظهور

به موج شعله سوارم، سیا، ستاره می من!^۳

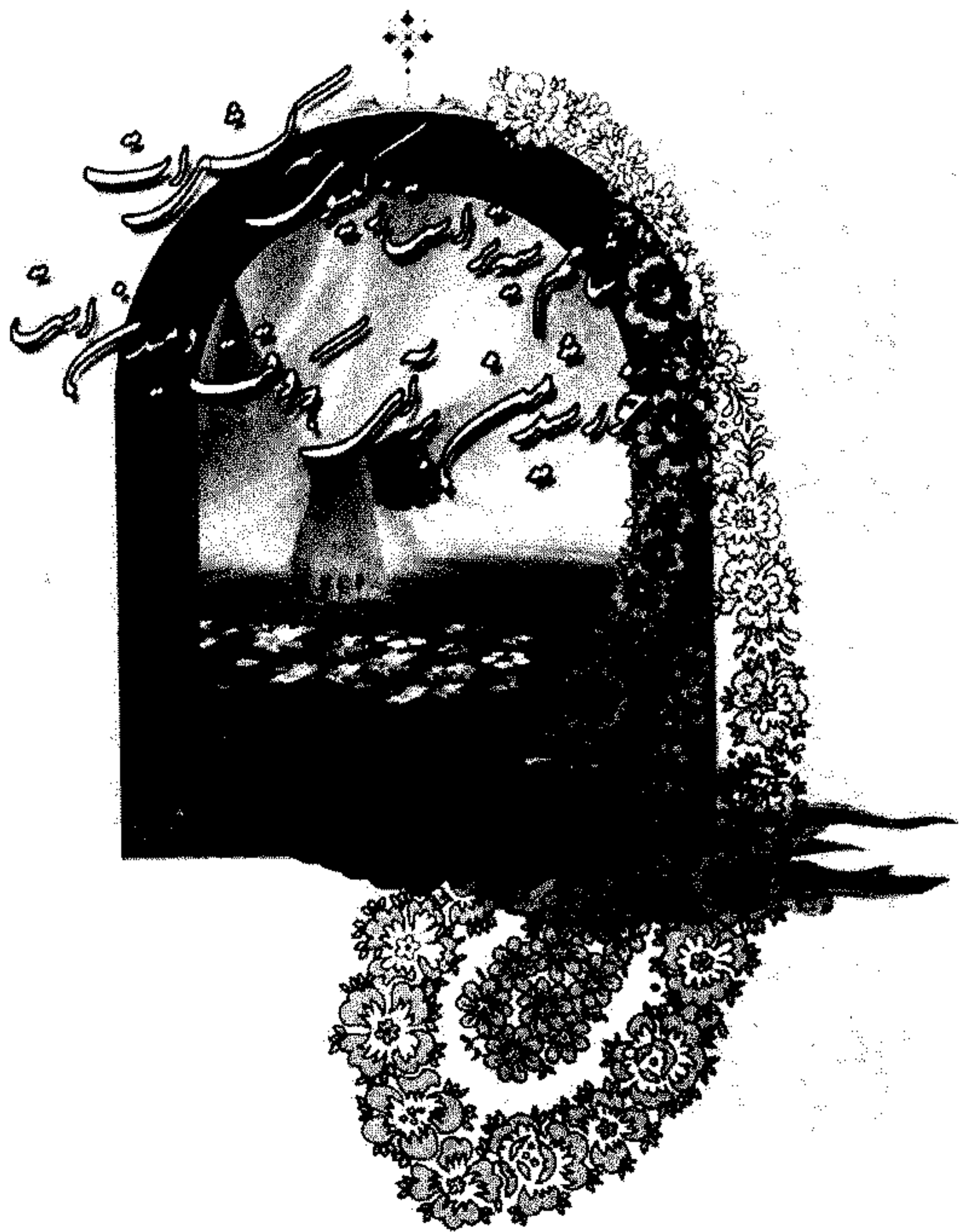
۱. فریده یوسفی زیرایی.

۲. آنسی نوش آبادی.

۳. قربان ولیبی.

بغش اول، خدا کند که بیایی

بخش دوم

خورشید من بر آی

(آ)

آب بقاء که زنده کند جان مرده را
باشد ز نوش لعل لب تو کنایتی^۱

* * *

آزمون قرن هست، این که می رسد ز راه
کوچه کوچ دست و جوی خانه خانه انتظار^۲

* * *

آشنای «لافتی الاعلی» اینک کجاست؟
وارث «لاسیف الاذو الفقار» ما، چه شد؟^۳

۱. علی سهرابی (صفا) نویسرکانی.

۲. عباس مهری آتیه.

۳. مهدی جهاندار.

قصه‌های قدیمی برای

آفتابا! تابه کی در پرده می مانی؟ بس است

شد سیاه از پرده داری، روزگار چشم ما

* * *

آفتابا! دمی از ابر برون آ، که بود

بی تو، مستومه می امکان، نگران، چشم به راه^۲

* * *

آفتاب حسن رویت، صبح هر آینه ای

شور باران می نماید این دل ویرانه را^۳

* * *

آقا! در آ، به عرصه می یجای روزگار

۱. محمد کامرانی اقدام.

۲. زکریا اخلاقی.

۳. سید محمد عبداللّهی.

ای کاش که بگردی بهار

مارا بگیر، از میجان های مختلف^۱

* * *

آقا! کدام جمعه، دولت سبز می شود

خون شد ولم زرد و به درمان نمی رسد^۲

* * *

آن دوست، که دارمش چو جان دوست

هر جان نگرم، تجلی اوست^۳

۱. علی محمد مؤدب.

۲. قربانعلی عالی زاده.

۳. میرزا جواد (تجلی) از شاعران پر آوازه‌ی آیینی در سده‌ی چهاردهم هجری، که ترجیع بند مهدوی و قصاید مناقبی او در ستایش چهارده معصوم - علیهم‌السلام - خصوصاً حضرت صدیقه‌ی طاهره و امام مهدی - علیه‌السلام - زبانزد صاحب‌دلان شعرشناس است. این ترجیع بند، دارای هشت بند و هر بند، به استثنای بیت ترجیع، دوازده بیت است، که نشان دهنده‌ی ارادت غیر قابل وصف سراینده‌ی آن به پیشگاه حضرت مهدی است.

آه، از سوز جگر می‌کشم و نام تو را می‌خوانم

که بیایی و شرم را چون صبح کن^۱

* * *

آه، ای بهترین پیام خدا! بدم لحظه‌های زیبای!

دیدنت آرزوی دیرین است، آه... زیبای گل‌تاشایی!^۲

* * *

آینه‌های صبر و حلم بر غبار شد

صداهزار بار شکستم، نیادی^۳

۱. محبوبه جمالی.

۲. بابک صدری.

۳. آناهیتا آقا بیگی.

الف

از تماشای تو، بی پروہ، چہ غوغا خیزد

تو کہ در پروہ، رُخت این ہمہ دیدن وارو؟^۱

* * *

اگر پا در رکاب آری، بہ پایوس سمند تو

ہزاران لالہ سی خونین جگر، از خاک بر خیزند^۲

* * *

انتظارش چہ خنن مستی آور

پس چہ کونہ است یارب! ظہورش؟^۳

۱. محمد حسین بہجتی (شفق).

۲. جواد جهان آرابی.

۳. عباس ساعی.

ای آشکار پنهان! برقع زرخ، برا فلک

تا جلوه ات بمیمن پنهان و آشکارا^۱

* * *

ای آفتاب کم شده! امشب طلوع کن

از مشرق تجلی مذہب، طلوع کن^۲

* * *

ای جهان ظلمانی، حرم از بہارتو

جان عاشقان بادا، خاک رکھزار تو^۳

* * *

ای خوش آن روزی کہ می کردوز فیض عدل او

۱. فؤاد کرمانی.

۲. عبدالجبار کاکایی.

۳. بہمن صالحی.

این جهان پیر برنا؛ تازه این چرخ کهن^۱

* * *

ای ساقی زلال صفا! بی حضور تو

شد ساغر سیده، تنی از شراب صبح^۲

* * *

ای غایب از نظر! به خدای سارمت

جانم بسوختی و از جان دوست دارست^۳

۱. ابوالحسن (جلوه)ی اصفهانی (متوفای ۱۳۱۴) ق، از حکیمان و شاعران نامدار سده‌ی سیزدهم و اوایل سده‌ی چهاردهم هجری است. وی در این قصیده از مواهب وجودی و شگفتی‌های قدرتی حضرت ولی عصر (عج) سخن رانده و در به تصویر کشیدن ولایت تکوینی حضرتش کوشیده است.

۲. همایون غلیدوستی.

۳. حافظ. لسان الغیب حافظ شیرازی، متوفای ۷۹۱ ق، نماینده‌ی پرآوازه‌ی سبک عراقی؛ که در آن، پرهیز از پیچیدگی، و روانی و سادگی و رسایی کلام و شیوه‌ی بیانی، مطرح است. در برخی غزل‌های وی، قرآینی موج می‌زنند، که پیداست به یاد امام زمان سروده شده است.

ای منظر! غمگین شو، قدری تحمل بیش تر
کردی به پاشد در افق، کوئی سواری می رسد^۱

* * *

ای مهربان فروزا! بر آ از نقاب ابر
عالم گرفت سیرکی؛ از رخ، نقاب کش^۲

* * *

ای نور خدا، صبح پیروز!
باز آ، که شب سیاه، شور روز^۳

۱. یدالله مفتون امینی.

۲. شیخ محمدعلی «حزین» لاهیجی، متوفای ۱۱۸۱ ق، قصاید مهدوی
پرشوری در سبک اصفهانی دارد، که از مضامین بکر و نازکی خیالی‌ها
سرشار است؛ ر. ک: دیوان حزین لاهیجی، به تصحیح ذبیح‌الله صاحبکار،
دفتر نشر میراث مکتوب، چاپ اول، ۱۳۷۴، ص ۶۲۹.

۳. عبدالرحیم ملکیان (ناصح) قمشه‌ای.

ب)

باز آیی، ای چوبوی گل از دیده‌مانهان!

کز بچ انتظار تو، پشت فلک خمید^۱

* * *

بانان و باکو تر و بازیتون، کاش آن همیشه خوب برگردد

این روزهای سوخته، دیری ست بی او در ابتدای ویرانی است^۲

* * *

بانگاش عاقبت، سز می کند کسی

قلب سرد، چنل و، چشم کور جاوه را^۳

۱. علی موسوی گرمارودی.

۲. برگرفته از: قصیده‌ای زیبا و تصویری، از سراینده.

۳. قادر دلاور نژاد.

۴. محسن وطنی.

باید تصور بود به هجرانش

روز، از پی است این شب هجران را^۱

* * *

بدون رویش چشمانت ای گلِ زکس!

برای خویش نداریم جز بهاری زرد^۲

* * *

برگرد، در قرن عصیان، ای فصل سبز تکامل!

خشکیده بر شاخه بی تو گل‌های سیبی که داریم^۳

-
۱. علی نقی (حکمت) ملقب به «مشیر الکتاب» وی در قصیده‌ای که به مناسبت میلاد حضرت قائم - علیه السلام - سروده، از آثار ولایت مهدوی و تجلیات روحانی آن ذخیره‌ی خداوندی، سخن گفته است.
 ۲. مسعود بهروان.
 ۳. بتول مهدی زاده.

بهار سین، خزان شد ز دوری ات، باز آ می

یایا که بی تو گرفتار اضطراب شدیم^۱

* * *

به آسمان نگاهت بیدار نظر م

فضای چشم و دلم را، پر از ستاره کنی^۲

* * *

بهار عمر مرا، شور زندگانی نیست

تویی امید دل زار و بی قرار، یایا!^۳

* * *

۱. امیر عاملی.

۲. ستید بشیر حسینی میانجی.

۳. پاشا صمیمی خلخالی.

به روی جاوه می پر نم «خدا کند که سایی»^۱

به قلب پخیره ما هم «خدا کند که سایی»^۱

* * *

سیاه خانگی دل ما که در فراق تو، دل را

مانده است فراری، چه کونه بی تو بانم؟^۲

* * *

سیاکه بی تو روزها، چورشته های موی من

یکی سید می شود، یکی سیاه می شود!^۳

* * *

۱. زهرا صفری.

۲. حمید هنرجو.

۳. رزیتا نعمتی.

پ

پایه پای سحر، از کوه و کرمی آبی

من و دیدار تو؟ افسوس! مگر می آبی؟^۱

* * *

پراز ترانه و آسکلم، به چشم های تو سوکند

برای آن که یارم «خدا کند که سیالی»^۲

* * *

پراز رنگین کمان است آسمان در رقص پرچم ها

برافراز آن شگوه سبز را، گاه قیام تو ست^۳

۱. مرتضی امیری اسفندقه.

۲. رضا علی اکبری.

۳. محمد تقی اکبری.

پرده نشین و، همه جا ناظری

غایبی و، در همه جا حاضری^۱

* * *

برنده ها که مانند یار می آید

سگوفه پوش ز جاده، سوار می آید^۲

* * *

پروانه و من و دل و شمع و شب فراق

سوزیم ز اشتیاق تو، در انتظار صبح^۳

۱. سید محمد علی (ریاضی) یزدی. یکی از موضوعات شعر غیبت، فلسفه و آثار غیبت امام زمان - علیه السلام - است. شادروان سید محمد علی (ریاضی) یزدی، آن پرده نشین زمانه را در همه جا حاضر و ناظر می بیند.
۲. حسن صادقی. پناه.

۳. حکیم مهدی محیی الدین «الهی» قمشهای (۱۳۱۹ - ۱۳۹۳).

بخره بی قرار تو، کوجه در انتظار تو

تا که گذشتار تو، لاله‌ی دسته دست را^۱

* * *

پنهان کن جمال خود از عاشقان خویش

خوشید را، برای ظهور آفریده اند^۲

* * *

پوستم را می درو بر تن، جان به شوق دیدن موعود

دل به سوی بخت می میعاد، می شود از سینه ام پرتاب^۳

۱. سید حسن ثابت محمودی (سهیل).

۲. محمد علی مجاهدی (پروانه).

۳. یوسف علی میرشکاک.

پیدا است کز ره می آبی، غم باز دل می زدایی
آغوش خود می کشایی، بر روی چشم انتظاران^۱

* * *

پیری که دلش آینه می بینایی است

با جاذبه می عشق، جوان می آید^۲

۱. عباس براتی پور.

۲. نصرالله مردانی (ناصر).

(ت)

تا از کدام راه سیاهی

مارا، نماز و قبله، همان جاست^۱

* * *

تا بنیم خطی موعود را

جمعه می شد کاشکی هر روز من^۲

* * *

تا کی، نشینم به امیدت که سیاهی

تا کی، نشینم که سیاهی به امیدت؟^۳

۱. امیر حسین مدرس.

۲. تیمور آقا محمدی.

۳. سید محمد حسین ابوترابی.

بیتا (۱۳۹۹) انتشارات مینا

تا کی ز بحر روی تو، سوزیم همچو شمع
شب های یاد روی تو و گفت و گوی تو؟^۱

* * *

تا نهادیم سر خویش به خاک قدمت
تاج بخش است به شاهان جهان، افسرما^۲

* * *

تمام آرزوهایم به پایت خاک شد، اما
سراییم تمام می شود، وقتی که می آیی^۳

۱. حسین آستانه پرست (شاهد).

۲. کمال سبزواری.

۳. ابوالفضل فیروزی (نینوا).

تمام سهم نگاهم، از آسمان و زمینی

تمام داروندارم «خدا کند که سیاهی»^۱

* * *

تندیس رافتی و ز کجندی ظهور

از چیست، نازنین! که سخاوت نمی کنی؟^۲

* * *

تو آفتاب وجودی، بتاب بر گل و خار

مدار سایه می رافت ز آفرینش، باز^۳

۱. رضا علی اکبری.

۲. حمید یار محمدی.

۳. میرزا حیدر علی (ثریا) ملقب به «مجد الادباء»، متوفای ۱۳۱۸ ق. وی از بیان عظمت وجودی آن ذخیره‌ی خداوندی، سخن رانده است.

تواز تبار بهشتی، تواز عشره می عشقی
تو نیستی و کسی نیست، خوب من! برگرد^۱

* * *

تومی رسی گل ماه روشن، به زیر پات ستاره جاری
واز و دوست همیشه سبزه سبزه، گل و نسیم بهاره جاری^۲

* * *

تو همان جلوه می مهری، که در آفاق وجود
پیچ سر نیست که در آن، همه سودای تو نیست^۳

۱. مهربان رحیم مشایی.

۲. علی حاجتیان قومنی.

۳. بهروز قزلباش.

ج

جابه کنار کعبه کن، تا که کنند قبله ات
روی به دوستان کن، و نغمی آشنا بن
۱

* * *

جان بر لب آمد از غم بجران روی یار
گر دیده، دیده، چشمی خون، آبشار هم
۲

* * *

جان ز بجران به لب رسید ای کاش
یار از چهره برده بر می داشت
۳

۱. غلامرضا سازگار (میثم).

۲. سید ابوالحسن عمرانی.

۳. محمد آزادگان (واصل).

جدا از لطف شما، دل و من، چه می‌ارزیم؟

که اعتبار من و دل، به اعتبار شماست^۱

* * *

جزاوا، امیر کشور غیب و شهود نیست

آن والی حدوث و خدیو قدم، کجاست؟^۲

* * *

جزاوبه بیچ حادثه‌ای دل بسته‌ایم

موعود جمعه، جمعه می‌موعود می‌رسد^۴

۱. مهدی ایزدپناه توسی.

۲. علی اکبر خوشدل تهرانی.

۳. علی اکبر صلح‌خواه «خوشدل» تهرانی.

۴. مهدی قرچی.

جز تو کز آمدنت، می رود رنگ ملال

آزمودم همه را، نیست فریادری^۱

* * *

خدا برویرانه می خواند به انکار تو، اما

خاک این ویرانه ها، بوی از آن کچینه دارد^۲

* * *

جمال را بنماید اگر ز پرده می غمیت

قرار بر دل یاران بی قرار بساید^۳

۱. هوروش نوآبی.

۲. قیصر امین پور.

۳. سیمین دخت وحیدی.

جمعیستی که دیده به راه تو دوختند

قربان کنند در قدمت، آفتاب را

* * *

خنبشی، روز جلوس تو، عیان خواهد گشت

مخسری، روز قیام تو به پا خواهد شد^۱

* * *

جهان به جنگ وجدال است، ای قیام بزرگ!

یا در شکن این کارزار پوشالی^۲

۱. مرتضی نور بخش.

۲. ناصر مکارم شیرازی (ناصر).

۳. امیر عاملی.

(ج)

چراغ خانہ را روشن کنید آواز بگذارید!

کسی باید ساید لای در را، باز بگذارید!

* * *

چشمان بی فروغم، در انتظار رویت

ہر جمعہ می شمارو، یک ہفتہ بی قراری^۱

* * *

چشمان تو، تفسیر آیات سگفتن

دستان تو، شعر بلند مایداری است^۲

۱. عباس چشامی.

۲. ابراہیم یوسفی نژاد.

۳. محمود شریفی (کمیل).

چشمان من، سپید شد از بس که خیره ماند

سایه‌سالی از ره و از غم، در آرمی ام^۱

* * *

چشم فغان او، بلای دل است

دل، فدای بلای حضرت دوست^۲

* * *

چنان با ضربه‌های حیدری، اعجاز خواهد کرد

که از دیوار هم، گل نغمی تکبیری آید^۳

* * *

۱. سارا احمد پور (باران).

۲. ملا هادی سبزواری (اسرار) متوفای ۱۲۸۹ ق.

۳. سید محمد جواد شرافت.

چو آفتاب جهان تاب، رومتاب زما
که روز روشن ما، گشته شام تار، امروز^۱

* * *

چو فانوس، چشمانم از آتش و انتظار است
بیا، ورنه تا صبح، می‌پریم در روشنایم^۲

* * *

چون دیده‌ی زکس، که شد از روی تو روشن

بخش دوم: هوشیاری من برای

۱. میرزا یحیی مدرس اصفهانی (۱۲۵۴ - ۱۳۴۹). یکی از موضوعات مهم شعر مهدوی «تبیین رسالت‌های جهانی حضرت ولی عصر» پس از ظهور و زمانه‌ی استقرار حکومت عدل اسلامی است، که خود ابعادی گوناگون، همچون: مبارزه‌ی بنیادی و فراگیر با بیداد و بیدادگران در عرصه‌ی جهانی دارد. سراینده در قصیده‌ی مهدوی خود، گزارشی از اوضاع نابسامان عصر خود را به محضر حضرتش می‌دهد و از او می‌خواهد به این پریشانی‌ها پایان بخشد. ر. ک: دیوان یحیی اصفهانی، کتابفروشی اسلامیة، تهران، چاپ دوم، ۱۳۹۷ ق، ص ۱۵۱.

۲. محمدرضا روزبه.

دارد هوس ز کس شهلای تو، چشم^۱

* * *

چون سلیمان (ع) جهان، مسخر کن
که در انگشت توست خاتم صبح^۲

* * *

چه خوب می شد اگر در نگاه فصل حضور
از آفتاب جمالت، زمانه پرمی شد^۳

* * *

چه می شود گل ز کس! در آبی آریه چمن
سیا، که مرغ دلم میل بوستان دارد^۴

۱. سید محمد خسرو نژاد.

۲. جعفر رسولزاده.

۳. محمد علی مجاهدی (پروانه).

۴. ناصر فیض.

(ح)

حاجتی ندارم از تو، جز بسم ظهورت

کی غبار غیبت را، از دم تومی تکانی؟^۱

* * *

حجاب از دو چشم جهان می کشایی

خریدار آن روی زیبا، که باشیم^۲

* * *

حجاب نور، تو را می کند ز من، مستور

کنون که محو تو ام، بی حجاب با من باش!^۳

۱. رضا اسماعیلی.

۲. معصومه نجفی مطیعی.

۳. محمدعلی مجاهدی (پروانه).

حجت بن الحسن، امام زمان (عج)

بمخو خورشید پرورد هم را^۱

* * *

حجت بالغی عقلی و درومی زمین

پیرو حکم خود، اعصار و زمان ساخته ای^۲

* * *

حرف اولِ دلم؛ حرف آخرِ دلم:

با تمام دل، تو را انتظار می کشم^۳

۱. یوسف رحمانیان (عماد).

۲. سید صادق «سرمه» (۱۲۶۸ - ۱۳۳۹ ش).

۳. سعید سلیمانی.

حرم و زمزم و صفا، باشد

از صفای تو، با صفا، مهدی (عج)!

* * *

حزب خدا و خدایت رکابدار

فتح و ظفر، کتیبی نقش لوای تو^۱

* * *

حسرتم گشت، که روی تو، بنیم، بهیات

چشم آلوده کجا، آن گل رخسار کجا؟^۲

۱. محمّد نعیمی.

۲. محمّد آزادگان (واصل).

۳. محمّد رضا یاسری (چمن).

حتی نمی‌دهم به نیم بهشت هم
هرگز شمیم محضریاری که می‌رسد^۱

* * *

حضور سبز تو، فصل بلبل رستن است
به باغ نام تو باید درمی‌دوباره کشود^۲

۱. مهدی ایزد پناه توسی (تائید).

۲. پرویز عباسی ذاکانی.

خ

خار و خس از گلزار دین، از بن کند آن مه چین

احیای دوران، آن زمان، احکام قرآن می شود^۱

* * *

خبر و میدیه یاران، که یار آمدنی است

سپاه آینه، تا این دین، آمدنی است^۲

* * *

«خدا کند که سیاهی» که باز نکل بکنم

«خدا کند که سیاهی» که باز بر خنجرم^۳

۱. قدسیه مدنی.

۲. علی توکل بیضا.

۳. مهدی فرجی.

خدا کند که عزیزم! تو جمعه برگردی

مراد کن از این اجتماع زالوها^۱

* * *

خسته ام؛ احساس خطر می کنم

غیر تو ام نیست دگر، تکیه گاه^۲

* * *

خسرویی عالمم به چشم نیاید

گر تو اشارت کنی که: چاکرم این است^۳

۱. بهزاد بودات.

۲. هوروش نوایی.

۳. ملا هادی سبزواری.

خشم، خارم، کیا هم... هر چه باشم، عاشقت، مسم

مرنجانم، که شاید آدم روزی به کار تو^۱

* * *

خضرا از کوثر وصل تو، اگر نوش کند

ترک جان می کند، از ماء معین می گذرو^۲

* * *

خلایق، شب به شب، حیران ز حال رویت، ای خورشید!

ملایک، صف به صف، رقصان به گرد روی ماه تو^۳

۱. یوسف صدیق عربانی.

۲. سید مهدی حسینی.

۳. بدالله گودرزی.

خلیل بت شکن، باروگر، بافیض رحمانی

گلستان، تاکه سازو آتش نمرود، می آید^۱

* * *

خودنہان و پز فیضت، عالمی چون بوی مشک

ای فدای خاک پایت، صد هزاران مشک چین^۲

* * *

خورشید چشم اوست که هر روز ہفتہ را

چشم انتظار مشرق فرود گذاشتہ است^۳

۱. عباس خوش عمل.

۲. واعظ قزوینی؛ ملا محمد رفیع واعظ قزوینی، متوقای ۱۱۰۵ ق. از غزل بردازان بنام و نازک خیال سبک اصفہانی در زبان فارسی است، او در قصیدہ-ی شیوایی کہ در «ناپایداری روزگار و بی اعتباری دنیا، و منقبت سالار دین حضرت صاحب الامر - علیہ السلام -» سرودہ، عظمت وجودی آن حضرت را در نہایت ہنرمندی و نازک خیالی بہ تصویر کشیدہ است. ر. ک: دیوان ملا محمد رفیع واعظ قزوینی، بہ کوشش دکتر سید حسن سادات ناصری، مؤسسہ مطبوعاتی علی اکبر علمی، تہران، ۱۳۵۹، ص ۵۲۰ - ۵۲۶.

۳. سعید بیابانکی.

(۱)

در آرزوی دیدنت ای آفتاب صبح!
هر شب به آسمان رسد آهنگ زاری ام^۱

* * *

در آ، ز پرده و از یک تجلی رخسار
غبار شرک ز مرآت ماسوا، پرواز^۲

۱. سارا احمدپور (باران).

۲. میرزا محمد «محیط» قمی، ملقب به «شمس الفصحاء»، متوفای ۱۳۱۷ ق.
این بیت به نحوی به برقراری حکومت جهانی اسلام و حاکمیت
فرهنگ اسلامی و ارزش های دینی در زمانه‌ی ظهور حضرت ولی عصر -
علیه السلام - مربوط می‌شود، که خود از ابعاد تبیین رسالت جهانی
حضرتش به شمار می‌رود.

در انتظار رؤیت خورشید مانده ایم

امیدوار آمدن عید مانده ایم^۱

* * *

در حسرت دیدارتو، ای شمع شب افروز!

چشمم به دروا خون دل از دیده روان است^۲

* * *

در سحرگاه شبی عالمگیر

در دل اشک و دعای آید^۳

۱. امیر اکبرزاده.

۲. امینی کاشانی.

۳. محمد هراتی.

دستان دعا یم به بلندای شان نیست

لطفی کن و بروان همه فاصله ہارا

* * *

دست ہایت، ضریح تمناست

آمی فردا! کہ روح تو، باناست^۲

* * *

دستی بہ انتقام، بر آور

دستی دگر، ز مہر، بر افشان^۲

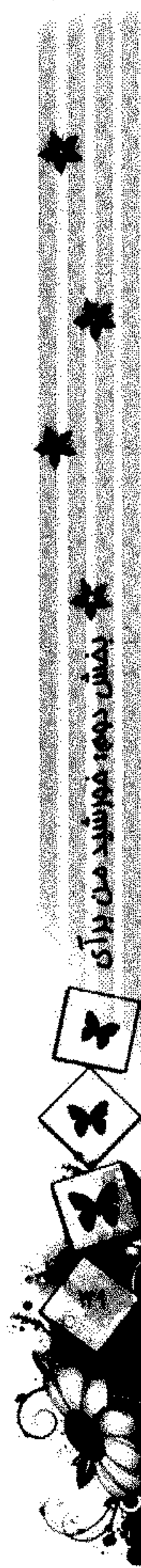
* * *

دگر تکل در د فراق، ممکن نیست

۱. سید محمد حسن حسینی (سحر).

۲. سید قاسم ناظمی.

۳. جواد محدثی.

کجاست مرهم این زخم؛ زخم کاری ما؟^۱

* * *

دلم گرفته از این چند جمعه های سیاهی

بلوکه می رسی از راه، چند جمعه ای دیگر؟^۲

* * *

دو چشم منظر من، با به کوچه کوچی شوق

درام در طلب صاحب الزمان (عج) بوده است^۳

* * *

دو دست کرم امیدم، در انتظار می است

که معبر قدمت را، کند گل آرایی^۴

۱. یوسف شیر دزم.

۲. مریم سقلاطونی.

۳. محمدعلی مجاهدی (پروانه).

۴. شیرینعلی گلمرادی.

ذات او مهدی است؛ از مهد فلک زیر آمده

نظم و جالی، ز چاه اصفهان انگیزتا

* * *

ذات «پاک» تراش، در عالم کون و فساد

قصه می‌ویرازه است و صحبت گنج روان^۲

۱. افضل‌الدین خاقانی شروانی (۵۲۰ - ۵۹۵) ق. یکی از ابعاد رسالت‌های جهانی حضرت ولی عصر - علیه السلام - رسوایی داعیه‌داران دروغین مهدویت و تبیین زشتی و پلشتی دجالان است. ظهور مهدی موعود به عنوان واپسین جانشین پیامبر گرامی اسلام (ص) و خروج «دجال» در آستانه‌ی قیام جهانی آن حضرت، امری ختمی تلقی می‌شود، که شاعران از دیر باز به آن پرداخته‌اند.

۲. میرزا علی‌اکبر (شیدا) شیرازی.

دُرّه‌ای مہر تو در دل داشت آن را، گزنداشت
مشرّت بودش ز قدر دُرّه کم تر، آفتاب^۱

* * *

دُرّه، دُرّه آب شد ولم، یا
قطره قطره می چکد ز کوز نام^۲

* * *

دُرّه کجا، ز آفتاب وصف نماید؟
قطره، چه سان از بخار^۳ مدحگر آمد؟^۵

۱. مقام، مرتبت.

۲. محمد آزادگان (واصل).

۳. رضا رازی.

۴. جمع «بحر»؛ دریاها.

۵. امیر (اصلان) دنبلی از شاعران بنام دوره‌ی قاجار، که در قصیده‌ی میلادیه‌ی خویش جلوه‌های جلالی و جمالی آن آینه‌ی تمام نمای خداوندی را حکایت می‌کند و در حقیقت به ولایت تکوینی حضرتش - که یکی از موضوعات شعر مهدوی است - می‌پردازد.

دُرّه نم، مهر دل آرا، تویی

قطره‌ی ناپخیزم و دریا، تویی^۱

* * *

دلت و خواری، نصیب دشمنان کرده، اگر

بخط ای، موعود (عج) شمشیر عدالت، برکش^۲

* * *

ذوالجنح^۳، ایستاده است، علقمه به علقمه عطش

شَطِ آتش است ذوالفقار، اسب راشتاب می‌دهی؟^۴

۱. رحمت‌الله صادقی.

۲. فضل‌الله خلیلیان.

۳. نام اسب امام حسین - علیه السلام - در روز عاشورا «ذوالجنح» نبود، بلکه «مرتجز» (خوش رجز و خوش آواز) بود. ر. ک: بحارالانوار، ج ۴۵، ص ۱۰؛ لؤلؤ و مرجان / ۱۸۷.

۴. رضا طاهری.

ذوالفقار علوی، در کف خود می‌کسرد

پی آزادی انواع بشر می‌آید^۱

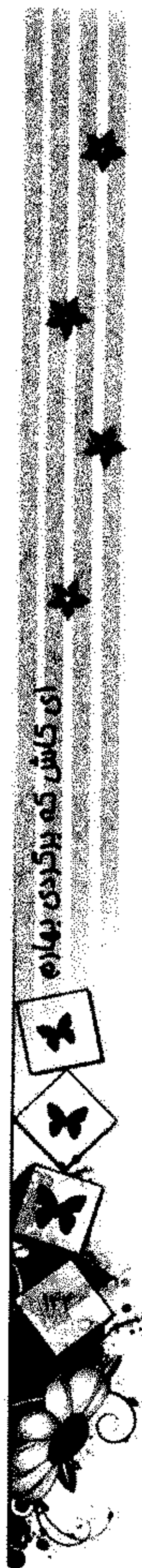
* * *

دوستیت نبودن تو، شک می‌آورد

تو، سستی و برای همین، شک نمی‌کنم^۲

۱. علی‌اصغر یونسیان (ملنجی).

۲. رضا جعفری.

()

راضی شو، که عالمی روشن کنی و من

چشم ز بجز روی تو هر خط تارتر^۱

* * *

راهنر رهروان، غمزه‌ی قنّان توست

وام دل عارفان، سلسله‌ی موی توست^۲

۱. سیده مریم میرهاشم‌زاده.

۲. علامه شیخ محمدحسین غروی اصفهانی (مفتقر) ۱۲۹۶ - ۱۳۶۱
به دلیل معرفت والایش به منزلت شامخ حضرت ولی عصر (عج) در
سروده‌های مهدوی خود، ستون سخن را چنان استوار نهاده، که درک
آن برای همگان امکان پذیر نیست و تنها خواص می توانند از آن
بهره‌ور شوند؛ زیرا سرشار از اصطلاحات عرفانی و حکمی است. ربک:
دیوان کمبانی - واژه‌ای که هرگز شایسته‌ی آن بزرگوار نیست و از
دیرباز تاکنون، حتی به وسیله‌ی محققان بنام و نویسندگان شهیر به
ایشان اطلاق می شود - با مقدمه و باورقی عباس فقیهی، انتشارات
حق بین، قم، چاپ اول، ۱۳۷۷.

راه کذر را، تو نشانم بده
کز سر راهت کذر م گاه گاه^۱

* * *

«ربنا اغفر لنا» کو، منم من؛ تا ظهورت دعا کو منم من
آه! رگ های دستم ورم کرد، زیر انبوهی از «ربنا» ماند^۲

* * *

رخساره را تاب، که شب ها سحر شود
تندیس ها نفس بگیرد و عالم، دگر شود^۳

* * *

رقص، رقص ذوالفقار تو ست، دیگران در باد می رقصند

۱. هوروش نوایی.

۲. عبدالحمید رحمانیان.

۳. قنبر علی تابش.

باو، تابوی تومی آرد، دشتی از ششاد می رقصند^۱

* * *

روح زمین، کبود شب و دشت است و ظلم
مار برای چیدن ظلمت، جور کن^۲

* * *

روزم شده از بجز تو، همچون شب پیدا
و نخون شده از وعده‌ی امروز به فردا^۳

* * *

روز و شب ناکامان، تاریک بودیارا!
تو شمع جمال، افروز؛ کز غم برسد جانم^۴

۱. ستیدا کبر میرجعفری.

۲. رضا اسماعیلی.

۳. رنجیر گل محمدی.

۴. مهدی الهی قمشه‌ای.

روزی بیای آفتاب محض! در حجرم مستی ترنم، ریز
تابارور کرد صدای من، در قحطی فصل غزل خوانی^۱

* * *

روشن ترین ستاره‌ی این آسمان تارا!
بردخمه‌های تیره‌ی دل، روشنی بیار^۲

* * *

رها و موج زبان، در نسیم دیدارت
تمام وسعت دریا، بلند خواهد شد^۳

۱. مرضیه موقّق شورجه.

۲. الهام امین.

۳. سید حبیب نظاری.

ز

زاده‌ی زکس تویی، دیده چون زکس، به ره

مانده که بیند مگر، لاله‌ی حمرا می تو^۱

* * *

ز انتظارت گشت چشمانم سفید

کونیمی کاور و سوی منت^۲؟

* * *

ز راه دور مردی سید خواهد آمد

یقین بدان که آن روز، نمی دمد امان، تیغ^۳

۱. دکتر احمد ناظرزاده کرمانی (۱۲۹۶ - ۱۳۵۵) ش. انتشارات

دانشگاه تهران، دیوان وی را در سال ۱۳۶۹ منتشر کرد.

۲. کیومرث عباسی (قصری).

۳. قاسم رفیعا.

ز سایه روشن، سستی، عبور خواهی کرد
و در سایهٔ ظلمت، ظهور خواهی کرد^۱

* * *

ز شب‌های بلند نامرادی، چندی نالی؟
که روزت را، نوید از اختر مسعود می آید^۲

* * *

ز فرط در جدایی و رنج تنهایی
دل رسیده، دمی رانبار میدیای^۳

۱. هوروش نوایی.

۲. عباس خوش‌عمل.

۳. محمد موحدیان قمی (امید).

ز کرد راه برس، با خودت بهار یار
به باغ یار، در آ؛ باغ را گل آذین کن^۱

* * *

زمانه در تب شب، این قدر نمی سوزد
به آفتاب، اگر فرصت ظهور دهد^۲

* * *

زمین، آبی تر از این آسمان بامی شود وقتی
که آن آینه می سبز «خدا تصویر» می آید^۳

۱. محمد جواد محبت.

۲. محمد علی مجاهدی (پروانه).

۳. سید محمد جواد شرافت.

زمین، اسیر بلا شد، میان شعله رها شد

برفت آتشم از سر «خدا کند که یابی»^۱

* * *

زند تا که به نام تو، سگه می مقصود

بر این خزانگده، بارایت بهار، یا^۲

* * *

زیبا! بهار، گوشه ای از عطرشال توست

کی می رسی؟ که پنجره غرق سوال توست^۳

۱. سیمین دخت وحیدی.

۲. سپیده کاشانی.

۳. حکیمه عارفی.

(س)

سال ہا چون لاله در گلزار عشقت سو ختم

از غم بجران تو، و نخون و مالانم، سیا

* * *

سالیان سال دارم انتظار مہمت را

عمر، پایان یافت؛ آخر کی سر آید انتظارم؟^۱

* * *

سبز و صمیمی، بی ریا، بی رشک، پاکیزہ، همچون: اشک

بساوگی از دور می آید؛ با آب، با آتش^۲

۱. سید مصطفی ارشادنیا (فریاد نیشابوری).

۲. علی اصغر یونسین (ملتجی).

۳. شاہین عبدلی.

سید کون و سگوفنده می رسد از راه

چه آرزوی غریبی، چه قدر دور و دراز! ^۱

* * *

سیده می رود و آفتاب عالم تاب

به آسمان شب انتظار می آید ^۲

* * *

ستاره چشم به راه تو ماند تا دم صبح

تحر و میدوشد از دیده ناپدید ^۳

۱. منصوره نیکو گفتار.

۲. سید محمد غفاری.

۳. محمد علی مجاهدی (پروانه).

سخت است با خیال تو، در خواب زیستن

چونان کویر، با عطش آب زیستن^۱

* * *

سرکران، کرچہ بہ دست غم، در افتادم زپای

باولای مہدی صاحب زمان (عج) برخاستم^۲

* * *

سلام بر تو، کہ بی دست ہای سرسبزت

نیاز باغچہ، بی جواب می ماند^۳

۱. ضیاء الدین ترابی.

۲. احمد نیک طلب (یاور ہمدانی).

۳. حسین شنوایی (شہاب سبزواری).

سنگ تو را به سینه زدم در تمام عمر

شاید که سنگار تو باشم، ولی نشد^۱

* * *

سنگ های سرزمین من در انتظار تو

زیر سم اسب باغبار شد نیامدی^۲

* * *

بسم خود از زمان و نور عشق، خواهیم از تو و بس

ای کسی که نیستی چون هیچ کس! کی خواهی آمد؟^۳

۱. روشن سلیمانی.

۲. عبدالجبار کاکایی.

۳. بهمن صالحی.

ش)

شال سبز تو، بر آن کردن الماس تراود

یال دریال کدام اسب کهرمی آبی؟^۱

* * *

شام یه تراست ز کیوی سرکشت

خوشید من! برای، که وقت دمیدن است^۲

* * *

شب به سحر رسانده ام، دیده به ره نشانده ام

کوش به زنک مانده ام، جمعی عهد بسته را^۳

۱. مرتضی امیری اسفندقه.

۲. سیدعلی خامنه‌ای (امین).

۳. سیدحسن ثابت محمودی (سهیل).

شب، بی تو چیست؟ بستری از ظلمت کنه

ای آفتاب عصمت بی انتها! ^۱تاب

* * *

«شب تاریک و بیم موج و کردابی چنین هائل ^۲»

کجا دست نجاتی هست، جز دست پناه تو ^۳

* * *

شب، ریخته است خون هزاران شهاب را

ای قاصد سیده! برا فلک نقاب را ^۴

۱. مصطفی قلی زاده.

۲. هائل: ترسناک، هولناک؛ مصراعی از: لسان الغیب.

۳. بدالله گودرزی.

۴. مرتضی نوربخش.

شب که روشن می شود آبی ترین فانوس ما

یا دشمنان تو می افتند در آفتاب فانوس ما^۱

* * *

شب با ستاره می شرم ز انتظار صبح

بر یاد مهر روی تو، ای شهریار صبح!^۲

* * *

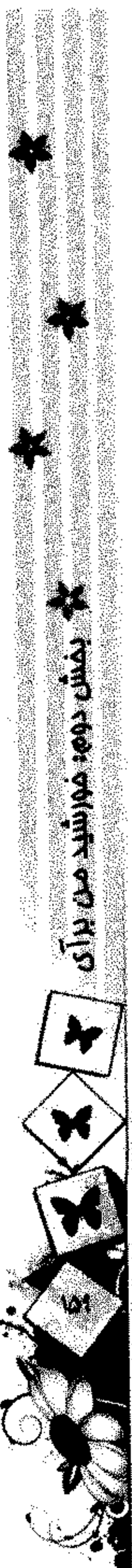
شب در خواب دیدم می رسد مردی به بالینم

که می گویند: او را دست جالیوس در دست است^۳

۱. سید حبیب نظاری.

۲. مهدی الهی قمشه‌ای.

۳. زکریا اخلاقی.

شکوه مند و بزرگی، همان سوار سرگی
که مثل نورزند سر «خدا کند که سایه»

ای کاش که بگریه بهای

(ص)

صاحب الامر، ولی کردگاری، وزیر شرف

زینت فخر، آریه کلّ عالم امکان کنی^۱

* * *

صبا! بگویی به یعقوب غم رسیده‌ی ما

که: یوسف زوفا، در کنار می آید^۲

۱. سلطان محمود (پروانه).

۲. سلطان محمود (پروانه)، متوفای ۱۳۴۹ ق: وی در این قصیده، حضرت ولی عصر - علیه السلام - را اختیار دار عالم هستی، معرفی می‌کند و با بهره‌گیری از آرایه‌های شعری، سروده‌اش را با مکارم اخلاقی و نیروی لایزالی آن حضرت می‌آراید.

۳. سیدعلی اکبر ضیایی (ضیا).

صبا! به لطف بگو ختم آل طاهرا
که: فرقت تو به زاری سوخت دل ما را^۱

* * *

صبر و طاقت از دلم گریز زود

رفت و ناپدید شد نیامدی^۲

۱. ملا محمد محسن «فیض» کاشانی (سده‌ی یازدهم): او از حالات شیفتگان حضرت ولی عصر - علیه السلام - در زمانه‌ی غیبت، سخن می‌گوید و از بیک «صبا» می‌خواهد که این پیام را به «خاتم آل طاهرا» برساند: قرار خاطر ما هم تو می‌توانی شد «که سر به کوه و بیابان، تو داده‌ای ما را» مصراع دوم این بیت، وامی از لسان الغیب حافظ شیرازی است. فیض کاشانی از جمله عالمان بنام شیعی در دوره‌ی صفوی است، که دیوان او به کوشش مصطفی فیضی در ۳ جلد منتشر شده است. ر.ک: دیوان علامه محمد محسن فیض کاشانی، به تصحیح مصطفی فیضی کاشانی، انتشارات اسوه، چاپ اول، ۱۳۷۱.

۲. مهدی طهماسبی.

صحن دلم از شوق تو، آینه کاری است

باز آ، که زخم دوری ات بر سینه، کاری است^۱

* * *

صدای پای اسب آن مسافر می رسد از راه

نایم جاده می تار و دل خور را، چراغانی^۲

* * *

صدای گام تو از کوی نور می آید

سایه، سایه که در این غم، مرادلم فرسود^۳

۱. محمود شریفی (کمیل).

۲. ناصر عارفی.

۳. پرویز عباسی داکانی.

صدف دین خدارا، در یکدانه تویی

قدمی رنج‌نا، صاحب این خانه تویی^۱

* * *

صد کونه زخم است از تنما، در نگاهم

کی می نشینی صبح رعنا! در نگاهم؟^۲

۱. غلامرضا قدسی.

۲. کریم رجب‌زاده.

(ط)

طاقت ما، طاق شد از کثرت بجران تو

ای دل عشاق را دلدار! همدی جان! ییا^۱

* * *

طائر سدره نشین را، نرسد مرغ خیال

به حریم حرم شامخ الارکان شام^۲

* * *

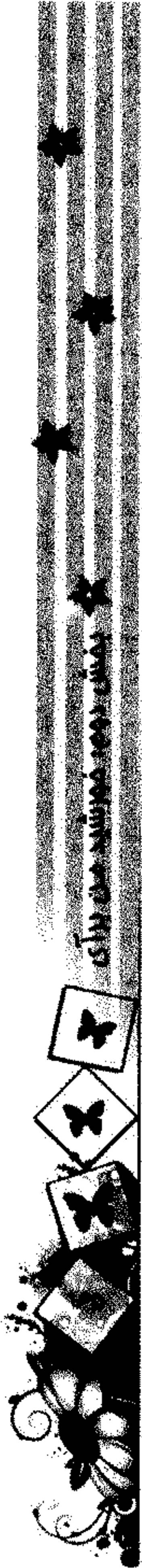
طیب عشق! کجایی؟ برس به فریادم

بیاد می به برم، مردم از غم بجران^۳

۱. محمد شایق قمی.

۲. محمد حسین غروی (مفتقر).

۳. حمید جوادیان فرد.

طره‌ی پر شکست نیست که از شک ختن

پس چرا ساخته مد موش، دلم را به شمیم؟^۱

* * *

طعنه ز اغیار تو ای یار! شنستن تا کی؟

روی نادیده و اوصاف تو کفستن، تا کی؟^۲

* * *

طلا و خاک، در این روزگار، همسک اند

ییا که قدر گل از قدر خار کم ترشد^۳

* * *

۱. صابر همدانی.

۲. غلامرضا قدسی.

۳. مصطفی خلیلی (بشیر).

طلایه دار تو اند این بشیران ظهور

به پاس خاطر این قوم حق گزار، یاس

* * *

طلسم انتظار کهنه می چشم مرا کافی است

که در هم بسگنی بایک نگاه، آمانی آبی^۱

* * *

طلوع کن به تقاص تمام آن همه شب

که چشم سعه در آفتاب رانزنی^۲

۱. محمود شاهرخی (جذبه).

۲. محمدرضا تقی دخت.

۳. مهدی فرجی.

طوبی و سدره، کربه قیامت به من دهند
یک جا، فدای قامت رعنا کنم تو را

(ظ)

ظالمان را چون براندازی ز کیتی، ای خدا!
فصل سر سبز عدالت، دست افشان می رسد^۱

* * *

ظلمات است جهان، لیک چو باز آبی تو
همی پخیره ما، روبه خدا، باز شوند^۲

* * *

ظلمت گرفته عالم، یاس است و نامرادی
کو یک صبح امید، کی سرزند سیده؟^۳

۱. مهدی طلوعی.

۲. فضل الله خلیلیان.

۳. مهدی ابتهاج (نوا).

ظلم خاکستران، چون به نهایت رسد

بیخ ستم، برگزیدل هویدای او^۱

* * *

ظلم و ستم، فنا شود؛ جهان پر از صفا شود

باغ، سگوفه می دهد «بهار را صد بزن»^۲

* * *

ظهورت را تنها کرده ام، ای ماه شعبانی!

و چشمانم به راهت خیره ماند، آیایمی آبی؟^۳

۱. احمد ناظرزاده کرمانی.

۲. زهرا صفری (ز. نیلوفر).

۳. رضا طلوعی.

ظہورت می کند آباد، هر ویرانه را آری

کھستان می شود دنیاى ما، وقتی که باز آبی^۱

* * *

ظهور خویشتن را از خدا، بنا طلب؛ زیرا

ز جور خصم کافر، سگوه ای بی انتها دارم^۲

* * *

ظهور می کند و می کند اساس تم

کند زمین و زمان را، ز عدل، نورانی^۳

۱. جواد رازی.

۲. محمد شایق قمی.

۳. لطف الله صافی گلپایگانی.

ع

عارض به خاک پای تو سوخیم و در دو کون

افزون شد از غبار رهت، آبروی ما^۱

* * *

عاشقم، عاشق روی تو، نه چیز دیگری

بار بجران و وصالت به دل شاد، کشم^۲

* * *

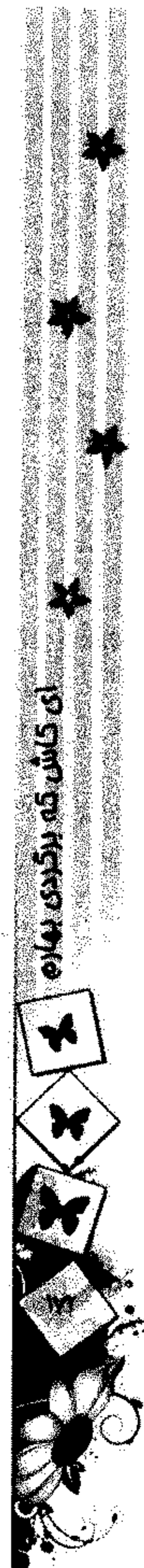
عاشقان، کشته‌ای از فراق

ای خدایی که را کی می آبی؟^۳

۱. محمدعلی مردانی.

۲. سیدروح الله خمینی.

۳. محمدکریم جوهری.

عاقبت، آن سوار می آید

آخرین ذوالفقار می آید^۱

* * *

عمور کند و قایق، نشانه ای ز تو دارو

در انتظار تو بوم، در انتظار تو، ستم^۲

* * *

عزم دیدار تو دارو جان بر لب آمده

باز کردو، یار آید؛ چیست فرمان شما؟^۳

۱. محمود اکرامی (خزان).

۲. هوروش نوایی.

۳. ملا محسن فیض کاشانی.

عزیز غایب من! ای همیشه در خاطر!

به جز تو را دل من، آرزو نخواهد کرد!

* * *

عظیم ریمم را، ز سخن، روح می دود

سحر بیانِ لعل لب جانفزای تو^۱

* * *

عمرم به انتظار سالی گذشت و من

ترسم که نشوم سخن دلربای تو^۲

۱. نرگس ایمانیان.

۲. محمد آزادگان (واصل).

۳. سیدعلی شجاعی.

عمری است که ما، در اشتیاق

سوزیم در آتش فراق^۱

بخش دوم: خورشید من برای

۱. جلال‌الدین همایی «سنا» (۱۲۷۸ - ۱۳۵۹) ش. وی از یک عمر اشتیاق دیدار و سوختن در آتش فراق، پرده برمی‌دارد و در حقیقت به حالات شیفتگان حضرت ولی عصر (عج) در زمان غیبت به که از مسایل شعر غیبت محسوب می‌شود - می‌پردازد.

غ

غایب چه کونه ای که جهان، غرق نور توست؟
خورشید کوچک آینه ای از حضور توست^۱

* * *

غبار غربت پائیز را، دوامی نیست
به انتظار طلوع بهار بر خیزیم^۲

* * *

غروب جمعی و کسیر، بادعای «سمات»
دل شکسته می من می زند دوباره صدات^۳

۱. قنبرعلی تائین.

۲. سید فضل الله طباطبایی ندوشن (امید).

۳. حمیده رضایی.

غروب عمر شب انتظار، نزدیک است

طلوع مشرقی آن سوار، نزدیک است

* * *

غریب مانده ام این جا؛ غریب مثل پرستو

سگتہ بال و پرَم من «خدا کند کہ سیابی»^۱

* * *

عزل برای تو سر می برم عزیزترین!

اگر شبانه سیابی به میهمانی من^۲

۱. سید حسن ثابت محمودی (سہیل).

۲. محمد رضا احمدی قر.

۳. سعید بیابانکی.

غم بجران تو پر مرد و دم را، اما
گل امید، سگوفاست اگر باز آبی^۱

* * *

غیاب او ست به عالم، همیشه عین ظهور
چنان که نوره چشم است و جان ماب تن است^۲

۱. اقبال بنی عامریان.

۲. میرزا حیدرعلی (حاجب) شیرازی، متوفای ۱۳۳۴ ق، اشعار مهدوی، خصوصاً ترجیع بندهای فراوانی دارد. وی به دلیل سلوک در راه ولایت علوی، در وصف جلوه‌های جمالی و جلالی حضرتش از مدد باطنی برخوردار شده است. این بیت به نوعی، تعبیر و توجیه درباره‌ی پیدایی و ناپیدایی آن حضرت در زمان غیبت - در شعر مهدوی - محسوب می‌شود. برخی دیگر تعبیرها عبارت‌ند از: روح عالم هستی، پیدای نا پیدا و... گفتنی است در تذکره‌ی مدینه‌الادب، ج ۲، ص ۷۷۴ قصیده - ای از حاجب شیرازی - که آن را به اقتضای خاقانی شروانی سروده - آمده، که شاید در پیشینه‌ی شعر مهدوی، سروده‌ای به جامعیت آن درباره‌ی نظام مهدوی مبتنی بر عدل و قسط اسلامی، وجود نداشته باشد.

غیبت نکرده‌ای، که شوم طالب حضور

پنهان نگشته‌ای، که هویدا کنم تو را

* * *

غیر از طواف کوی تو، ای کعبه‌ی مراد!

بیچ آرزو در این دل امیدوار نیست^۲

بخش دوم: فهرستید من برای

۱. فروغی بسطامی.

۲. محمدحسین غروی (مفتقر).

ف

قتل‌ابی حد شد و بگرفت جهان، ظلمتِ ظلم

پر تو عدل تو ای منظرِ انوار! کجاست؟^۱

* * *

فراخسای انا الحق! برای دیدن تو

به روی دار، سرم باز سرکشید، یا^۲

* * *

فردا دوباره صبح می آید از این مسیر

چشم انتظار بخطی دیدار می شویم^۳

۱. محمدرضا یاسری (چمن).

۲. محمدرسرور تقوی.

۳. سلمان هراتی.

افروا کسی از فصل گل های سپید می آید
ومی برد تا سبزها، روح کبودی را که در بچ است^۱

* * *

فرمان برندا اورا، همواره ماه و خور^۲

این یک، به روز روشن و آن یک، به شام تار^۳

* * *

فسرده عارض گل ها، فتاده عقده به دل ها

تو دست عقده کشایی «خدا کند که سایی»^۴

۱. زکریا اخلاقی.

۲. خورشید.

۳. اسکندر خان (بهجت) قاجار.

۴. سیدرضا مؤید.

فصل بهار از غم بجران، به غم گذشت

چون آذ است فصل خزان، سایا

* * *

فقط به لطف نگاه تو بود، ای موعود!

خداخواست مرا بی پناه، در باران^۱

* * *

فکر کن! خواب خیلی عجیبی است، شک ندارم کسی خواهد آمد

بوی اسپند پیچیده در شهر ترس و دلشوره، تعبیر من نیست^۲

۱. علی محمد بشارتی.

۲. شیرین خسروی.

۳. ناصر حامدی.

ق

قاف تا قاف جهان، پر شد ز ظلم، ای جت حق!
تکیه زن بر منند عدل الهی، داوری کن^۱

* * *

قامت ما شد و تو تا از بار بجز

عشق، با ما این چنین تاملی کند!^۲

* * *

قسم به داغ شقایق، قسم به زخم درخت

بهار، با نفس تو ظهور خواهد کرد^۳

۱. محمدعلی مجاهدی (پروانه).

۲. ناصر فیض.

۳. زهره نارنجی.

قسم به شور غزل، واژه‌های دلغ و فراق
تام می‌سکنند چون نگار آمدنی است^۱

* * *

قسم به عشق، طلوع سپیده نزدیک است
قسم به فجر، که مولا (عج) ظهور خواهد کرد^۲

* * *

قسم به نیمه‌ی شعبان، که ماه آن ماهی
شب و سحر به تو اندیشم، ای یگانه‌ی سبز!^۳

۱. علی توکل‌ی بینا (غریب).

۲. سید حسنین موحد بلخی.

۳. حجت‌الله عزیز.

قسم نمی خورم، آناه جان منظران

چراغ روشن آن اقطار، در راه است^۱

* * *

قسم خست و سیران بود او؛ زان که در دستش

سپرده از دلی چون، کلید خست و سیران^۲

* * *

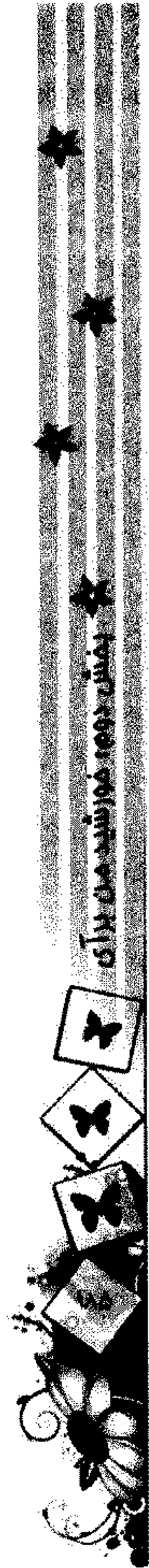
قیامتی است قریب، ارب من نگاه کنی

که رشک روی تو، آینه می قمر، سنگند^۳

۱. محمدجواد محبت.

۲. اسکندر خان (بهجت) قاجار.

۳. شهاب تشگری آرائی.

ک

کامی پادشاه حسن! برون کن جمال خویش

عطر ہشت، بدیہ نما، برمشام ما^۱

* * *

کتاب عشق کشاید و «ان یکاد» بخوانید

و جانند کہ آن یار غم کسار ساید^۲

* * *

کجاستی کہ نمی آبی، آلا نام بزرگی ہا!

پرنده بی تو، چه کم صحبت! بہار بی تو، چه بی رنگ است^۳

۱. محمد حسن حجتی (پریشان).

۲. سیمین دخت وحیدی.

۳. محمد کاظم کاظمی.

کیابی ای گل ز کس؟! که بی حضور زخمت
تام رونق باغ گل و گیاه شکست^۱

* * *

کنار جمعی موعود، گل های ظهور او
یکایک می دمد، طبق روایاتی که می گویند^۲

* * *

کنون که پنجه قدرت نامی حق، ز ازل
به قامت تو، قبا می فرج برید، یا^۳

* * *

که برو وجود تو، برهان طلب تواند کرد؟!^۴

۱. مصطفی طایی شمیرانی.

۲. زکریا اخلاقی.

۳. محمد موحدیان قمی (امید).

۴. چه کسی؟

که برو وجود جهان، سر به سرا تویی برهان^۱

* * *

کی ظهور می کنی تو، آفتاب عالم آرا؟!

کی ظهور می کنی تو، امی فروغ جاودانی؟!

* * *

کی می آبی ای پرزده؟! ویرشد

سوخست بی تو، آشیان منظر^۲

۱. حاج میرزا «حبیب» خراسانی (۱۲۶۶ - ۱۳۲۷). یکی از مسایل شعر غیبت، اقامه‌ی برهان‌های عقلی و نقلی بر وجود امام زمان - علیه السلام - و امکان ادامه‌ی حیات آدمی است. شاعر در اثبات وجود آن «مصلح جهانی» نیازی به اقامه‌ی دلیل نمی‌بیند؛ چرا که «آفتاب آمد دلیل آفتاب» و وجود نازنین او را علت غایی عالم هستی می‌داند.

۲. رضا اسماعیلی.

۳. کیوان ناظمیان.

مکن

گر جهانم کنند ارزانی

بی جمال مه تو، ناکامی است^۱

* * *

گر، دیدن روی تو، به مرگ است میسر

باشوق، دهم جان، که به رویت نظر افتد^۲

* * *

گر قسمم شود که تا ساکنم تورا

ای نور دیده! جان و دل، ابد کنم تورا^۳

۱. محمد کاظم نیکنام.

۲. محمود شریف صادقی (وفا).

۳. سیدرضا مؤید.

کر کنی نیم نگاهی، سوی ما کم شدگان

پای کوبان به دیارت بشایم هم^۱

* * *

«گر نثار قدم مهدی مادی نکنم

کوهر جان، به چه کار و کرم باز آید؟^۲

* * *

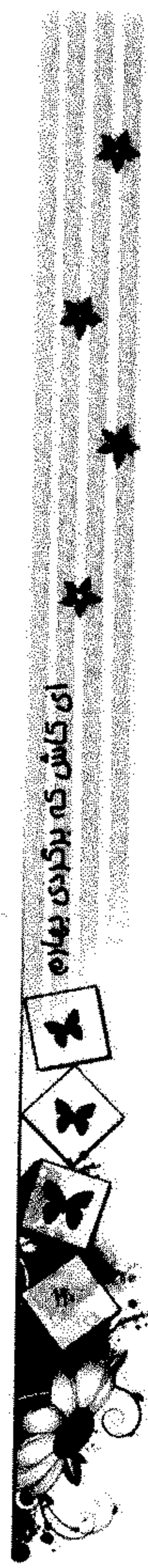
گریه در انتظارت، شب و روز

کار هر روزه می این امانی است^۳

۱. رنجبر گل محمّدی.

۲. ملاّ محسن فیض کاشانی.

۳. عبّاس ساعی.

گفتند: سزپوش تو از کعبه می رسد

هر جمعاً روزه قبله نشستم، نیامدی!

* * *

گل همیشه بهاری با به آفتاب، قسم

بهار لاله عذاری با به آفتاب، قسم

* * *

کوهر و امان نر جس، شاهکار آفرینش

با سپیده از دل تاریک شب با خواهد آمد

۱. مجتبی تونه‌ای.

۲. رضا شاکر اردکانی.

۳. سپیده کاشانی.

ل

لیریز شد در بحر او پیمانی صبرم
ترسم و گرویرانه کرد و خانگی صبرم^۱

* * *

لب لعل روان بخش اش، چو آید در سخن روزی

پی بوسیدنش آید فرو از آسمان عیسی (ع)^۲

۱. مصطفی خلیلی (بشیر).

۲. دکتر قاسم «رسا» (۱۲۸۸ - ۱۳۳۹ ش). یکی از مهم‌ترین موضوعات اشعار مهدوی شاعران فارسی زبان «معرفی مهدی موعود - علیه السلام - به عنوان تنها مصلح جهانی است. شاعر در این بیت، معتقد است اگر روزی، آن غایب همیشه حاضر، لب خود را به سخن بگشاید، حضرت عیسی برای بوسیدن آن لب‌های روان‌پرور، از آسمان به زمین خواهد آمد و نظر امت خویش را به آن حضرت - علیه السلام - معطوف خواهد داشت.

بخط بہ بخت ہر نفس، منظریم و ملتس

و اور سا! بہ و اورس، دل شدہ در ہوا می تو^۱

* * *

بخط می آمدنت، صد هزاران گل سرخ

در بہت می کاریم، گر بر آید نفسی^۲

* * *

بخط ای بنما نظر، گز بہر دیدارت بسی

راہی کوه و سیانم، نمی آبی چرا؟^۳

۱. سید حسن میر ابوطالبی (میر).

۲. ہوروش نوابی.

۳. محمد شایق قمی.

لر زنده چون کواکب گاه سپیده دم

شمع شبی سیاهم و چشمم به راه تو^۱

* * *

لطفی کن و خلق را از غم برهان

بنمای رخ، ای جمال سجانی!^۲

* * *

لوش و ش^۳ از زمان ساز و پاک

نام صنم از میان بردارو^۴

۱. سید محمد حسین بهجت تبریزی (شهریار).

۲. مهدی الهی قمشه‌ای.

۳. ناپاکی و آلودگی بت.

۴. ابوالقاسم محمد نصیر «طرب» اصفهانی (۱۲۷۴ - ۱۳۳۰). وی آثار

ظهور آن مصلح جهانی را به تصویر کشیده است.

لهیب ہجر تو سوزاند تار و پودم را

بہ آب وصل، از او کسیر انتقامم را

بمش دوش خورشید من برای

با به محفل عشقت، همچو شمع و پروانه

ساز عاشقی در دل، داغ دل به پیشانی^۱

* * *

مثل عکس رخ مهتاب، که افتاده در آب

در ولم، هستی و بین من و تو فاصله هست^۲

* * *

مردیم از فراق، از بجزو اشتیاق

باز آ، بهار دل ما! ما را نماده طاقت^۳

۱. مهدی الهی قمشه‌ای.

۲. ابوالفضل نظری.

۳. مجید نعمت‌اللہی.

من از سکون و تب و انتظار خسته شدم

زمین! بخش مرا می روم به دنبالش^۱

* * *

من خواب بودم آن زمانی که تو رفتی، خدا کند

بیدار باشم آن زمان که می آیی به این دیار^۲

* * *

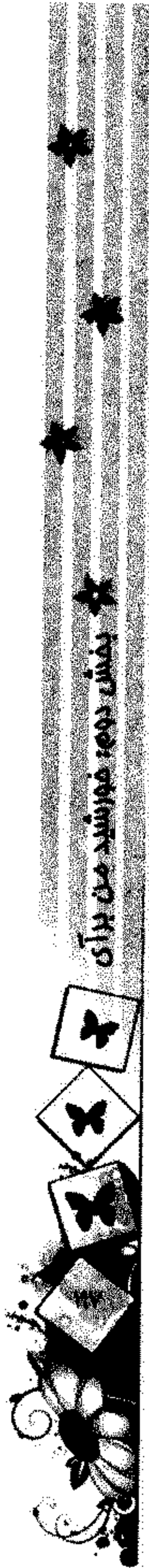
من خواب دیده ام که نمی ماندا این روزگار و حشت و دلگسلی

فردا ظهور عشق و وفاداری، فردا بهار حضرت موعود است^۳

۱. نیره سادات هاشمی.

۲. محمدمهدی جعفریان.

۳. مجتبی تونه‌ای.

من در پی امر تو، دمام

آماده می رزم کافرانم^۱

* * *

من غیر احسان تو، در عالم ندیدم

ای آفتاب روشن صبح امیدم!^۲

* * *

می آید آن کسی که هزاران هزار دل

در انتظار بوسه می کرم نگاه اوست^۳

۱. فتوت نصیری سواد کوهی.

۲. فاطمه ایران منش.

۳. کاظم وحدتی.

(ن)

مازمینا! نفسی، اسب تجلی، زین کن
که زمین، گوش به زنگ است و زمان، چشم به راه^۱

* * *

نامش چو غمیری برود، از هوش می رویم
و ای ازومی که خود شویم از زبان خویش!^۲

* * *

نباشد اگر رحمت عام آن شه
کجای نزد ابر بر خاک باران؟^۳

۱. زکریا اخلاقی.

۲. کیومرث عباسی (قصری).

۳. محمدنصیر طرب اصفهانی.

نبرده ام ز نظر، جلوہ می نگاه تو را

نشسته داغ تو بر قلب روزگار یا

* * *

نسیم بال ملائک، ز دور می آید

کلیم نور، ز معراج طور می آید

* * *

نقل نقلت، چه حدیثی است، کہ هر کس کہ شنید

بہ دہان گہرا نشان تو، ز رمی ریزو؟

۱. پاشا صمیمی خلخالی.

۲. احمد خوانساری ہمدانی.

۳. عباس حداد کاشانی (حداد).

نه تنها فقط چشم من جای توست

خدا نیز غرق تماشای توست^۱

* * *

نه من، کشیده ز شوق تو ام به بحر خون

غریق خون، چه صدف ها، که بر کرازی توست^۲

* * *

نه، من که پیش نگاهت جهان به خاک افتد

زمین به سجده در آید، زمان به خاک افتد^۳

۱. محمود اکرامی (خزان).

۲. بهمن صالحی.

۳. محمود سنجری.

بیتن دوم: نورشید من آی

(و)

و آفتاب، اگر از فرود می آید
چه می شود که شبی از فراز برگردد؟^۱

* * *

و باز هم من و این انتظار یلدایی
ویک سوال مکرر... «چرا نمی آیی؟»^۲

* * *

وجود سرد مرا، گرمی بهارانی
عبور سبز تو، فصل شکفتن گل هاست^۳

۱. ارمغان زمان قشمی.

۲. مهدی خطیبی.

۳. سیده مریم میرهاشم زاده.

و در این کوچه ها؛ این کوچه های تار و ظلمانی
کسی پر شعله روشن می کند فانوس باور را

* * *

وقتی طلوع می کنی از مشرق جهان
قم، حکمران، مدینه، تو را می دهد سلام^۱

* * *

وقتی عطش می بارد از ابر سترون
جز نام آبی تو، آوایی نداریم^۲

۱. سید حسین فاطمی.

۲. مهدی قرچی.

۳. سلمان هراتی.

وقتی غروب جمعه رسد بی تو، آفتاب

انگار بر گلوی خودش دار بسته است^۱

* * *

وقتی که می رسی ز افق های دور دست

کم می شود تمام زمین، زیر بال تو^۲

* * *

و می دانم که می آبی طلوع جمعه می فروا

و وسعت می دهی آینه های آشنایی را^۳

۱. نجمه زارع.

۲. علی کفشگر.

۳. سیدرضا محمدی.

هر چه که هست و جو کنم، دست نمی رسد به تو
 پس تو یاسرو جان! سبز شو، برگذار من^۱

* * *

هر دلی بگرم، از دست فراق خون است
 هر سری بگرم، از عشق رخت مجنون است^۲

* * *

هر شب برای آمدنت گریه می کنند
 سجاد و دو دیده ی شب زنده دار من^۳

۱. رنجبر گل محمدی.

۲. مرتضی موحدی.

۳. مجتبی تونه‌ای.

بخش دوم: آموزش من برای

ہزار آئینہ می روید، بہ ہر جا، می نہی پارا
ہمین قدر از تو می دانم، ہوا پی کرده ای مارا^۱

* * *

ہزار جمعہ می بی روح بی تو جان کندم
بس است بی تو نشستن، بس است، حرکت کن^۲

* * *

بمچون مسج (ع) جان بہ تن مردگان دود
چون بگذرد نسیم سحر کہ، ز کوی تو^۳

۱. منصورہ نیکو گفتار.

۲. مرتضی امیری اسفندقہ.

۳. محمد رازی.

لهم نفس؛ هم دل من! بغض چرا، گریه چرا؟
صبر کن، هم نفس یک دله، بر می‌گردد^۱

* * *

همه روز و شب، در پی ات گشام
کجای روی، این چنین، ای سوار؟^۲

* * *

همه هست آرزویم که بنیم از توری
چه زبان تو را که من هم برسم به آرزوی^۳

۱. محمدرضا سنگری.

۲. شکوفه حسین پور.

۳. سید محمد، ملقب به «فضیح الزمان» و متخلص به «رضوانی»، در اواسط عهد ناصری در شیراز تولد یافت و در دهم ربیع‌الاول ۱۳۶۵ ه. ق. مطابق با بیست و چهارم اسفند ۱۳۲۴ ه. ش. در تهران، بدزود حیات گفت. دیوان این غزل‌سرای نامی به کوشش سیدهادی حائری (کوروش) به وسیله‌ی انتشارات «ما» در سال ۱۳۶۳ منتشر شد. سراینده، این غزل را در استغاثه به ساحت مقدس حضرت ولی عصر (عج) سروده است.

هموز می شود از شب گذشت و روشن شد
اگر تو طلوع موعود من! ظهور کنی!

ای کاش که برگردی بهاره

۱۵

یا منظر! به منظر چشمان نیامدی

پنهانی آمدی و نمایان نیامدی^۱

* * *

یعقوب (ع) در فراق، اگر زندگی نمود

مارا، نماز عمر و ندیدیم روی تو^۲

* * *

یک اسب، یک سوار؛ نقشی از انتظار

یک مرد می رسد، آیا از این غبار؟^۳

۱. محمد حسن منطقی.

۲. موسی خسروی.

۳. شیما تقیانپور.

یک روز، برمی کردی آیماز

صحن نگاهم را، یارابی؟^۱

* * *

یک روز می آبی و چشمانت، در گوش مردم، شعری خواند

آینه مرد؛ اسی سبز آبی پوش! بی تابی ام تدر قدم هایت^۲

* * *

یک شب بیاب خلوت دل های بی قرار

جان را، ز شوق آمدنت پُر سرور کن^۳

۱. سید حسن سادات سرابی.

۲. سید علی حسینی ایمنی.

۳. کاظم جبرودی.

یک شب، میان ماه ای از عطر و عشق و نور

می آبی از غریب ترین جاوه های دور^۱

* * *

یک هزاره به راه پاشید، چشم مارا چکاوکان حضور

یک هزاره هموز منظریم، کوچه ای را که می گذاری پا^۲

* * *

یوسف پرده نشین! بی تو، زینجا صفتان

شبی از حسرت پنهان شدت می میرند^۳

۱. نسیم زنگویی.

۲. ابراهیم قبله آرباطان.

۳. شیرین خسروی.

منابع و مأخذ مهم

(۲)

۱. آخرین سپیده (برگزیده‌ی شعر مذهبی معاصر در ستایش حضرت مهدی): تنظیم و گردآوری: امیرمسعود طاهریان، انتشارات آستان قدس رضوی، چاپ دوم، ۱۳۸۳.
۲. آوای دل (مجموعه‌ی شعر): سیدعلی اکبر ضیایی (ضیا)، انتشارات شقایق، ۱۳۷۳.
۳. آوای نینوا (دومین شب شعر دانشجویی): انتشارات پیام آزادی، تهران، چاپ دوم، ۱۳۸۰.
۴. آه عاشقان در انتظار موعود (مجموعه‌ی شعر مهدوی): به انتخاب محمدعلی مجاهدی (پروانه)، انتشارات سرور، قم، چاپ اول، ۱۳۷۴.

۵. آهنگ پای گل گزیده‌ی ادبیات معاصر، مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۱۵۵، سیدعلی اصغر صائم کاشانی، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۱.

۶. آهی بر باغ آینه به کوشش غلامرضا شکوهی، ضریح آفتاب، چاپ اول، ۱۳۷۶.

۷. آیه‌های زمینی آواز (مجموعه‌ی شعر): کیومرث عباسی (قصری)، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۴.

۸. آینه‌ی خیال (مجموعه‌ی شعر): عباس کی‌منش (مشفق کاشانی)، کیهان، چاپ اول، ۱۳۷۲.

(الف)

۱. ارمغان آفتاب (مجموعه‌ی شعر): جلال محمدی، انتشارات برگ، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۱.

۲. از پنجره‌های زندگانی (برگزیده‌ی غزل امروز ایران): به کوشش محمد عظیمی، انتشارات آگاه، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۹.

۳. از تپش دریچه‌ها (مجموعه‌ی شعر): امیر عاملی، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۵.

۴. او می‌آید (مجموعه‌ی شعر انتظار): هوروش نوابی، در دست انتشار.

۵. این شرح بی‌نهایت (مجموعه‌ی اشعار نخستین کنگره‌ی شعر ویژه‌ی نیروهای مسلح): بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس، مدیریت ادبیات و انتشارات، چاپ اول، ۱۳۷۲.

۶. این همه شیدایی (درنگی در ادبیات حوزه‌های علمیه): به کوشش سید محمد حسینی، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۶.

(ب)

۱. با اشتیاقی که نیست (مجموعه‌ی شعر): یوسف شیردژم، صحیفه‌ی علم، ۱۳۷۹.

۲. بارش نور (مجموعه‌ی شعر): محمد حسین بهجتی (شفق)، بصیر، ۱۳۷۳.

۳. باز جمعه‌ای گذشت (مجموعه‌ی شعر): حمیدرضا شکارسری، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۵.

۴. با سیاوش از آتش (گزیده‌ی شعر): حسین منزوی، پاژنگ، تهران، چاپ دوم، شهریور ۱۳۸۴.

۵. باغ‌های نارون (مجموعه‌ی شعر): مرتضی نوربخش، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۰.

۶. بانوی آب (مجموعه‌ی شعر): بهمن صالحی، اسوه، تهران، چاپ اول، اردیبهشت ۱۳۷۸.

۷. باهر بهار (مجموعه‌ی شعر): مجتبی طهمورثی، برگ، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۲.

۸. بر چکاد بلند زاگرس (شعر امروز لرستان): به کوشش محمد کاظم علیپور، اهل قلم، تهران، چاپ اول، فروردین ۱۳۷۶.

۹. برگزیده‌ی شعر فارسی (از رودکی تا قآنی): هانری ماسه، پیش گفتار، ترجمه‌ی مقدمه و تنظیم شعرها از: دکتر حسن هنرمندی، بنگاه مطبوعاتی گوتنبرگ، ۱۳۵۱.
۱۰. برگ سبز (منتخبی از اشعار عالمان شیعه): دبیر خانه‌ی کنگره‌ی سراسری شعر و قصه‌ی طلاب، قم، چاپ اول، بهار ۱۳۸۳.
۱۱. برگ و بار (گزینه‌ی اشعار): جواد محدثی، بوستان کتاب، قم، چاپ اول، ۱۳۸۰.
۱۲. بگذار عاشقانه بگویم (مجموعه‌ی غزل): یدالله گودرزی، آفرینه، تهران، چاپ اول، بهار ۱۳۷۴.
۱۳. بهار آل یاسین (مجموعه‌ی سرودهای آیینی): به کوشش جعفر رسولزاده - حاج حسین باقری، عصر ظهور، قم، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۱۴. به درگاه دریا (مجموعه‌ی شعر): حسین شنوایی (شهاب سبزواری)، قدیانی، تهران، چاپ اول، پاییز ۱۳۷۴.

(پ)

۱. پیاده آمده بودم (مجموعه‌ی شعر): محمد کاظم کاظمی، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، چاپ دوم، ۱۳۷۵.

(ت)

۱. تبسم‌های شرقی (مجموعه‌ی شعر): زکریا اخلاقی، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، چاپ دوم، ۱۳۷۸.

۲. تذکره‌ی مدینه‌الادب: محمد علی مصاحبی نایینی (عبرت)، کتابخانه و موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، تهران، ۳ ج، ۱۳۷۶.
۳. ترانه‌های آدم و حوا (دو دفتر شعر): مهدی خطیبی - شهره یوسفی، روزگار، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۴. تلواسه در عطش (مجموعه‌ی شعر): اکبر بهداروند، برگ، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۷.
۵. تندیس باران: گزیده‌ی ادبیات معاصر، مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۱۶۳، نیره سادات هاشمی، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۱.
۶. تنفس صبح (مجموعه‌ی شعر): قیصر امین‌پور، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، چاپ دوم، ۱۳۶۴.

(ج)

۱. چراغ لاله (مجموعه‌ی شعر): سید محمد خسرو نژاد، علی زاده، مشهد، چاپ اول، ۱۳۷۳.
۲. چه گونه شعر بگوییم؟ به کوشش کاظم جیروودی - محمد کوثر (قولی میاب)، فرادید، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۰.

(ح)

۱. حتی اگر آینه باشی (مجموعه‌ی شعر): عبدالجبار کاکایی، اهل قلم، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۹.

۲. حرف‌هایی برای گفتن (مجموعه‌ی شعر): محمدرضا روزبه، نشر قو، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۹.
۳. حرفی از جنس زمان (تأملی در شعر انقلاب اسلامی): سیداکبر میرجعفری، نشر قو، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۶.
۴. حنجره‌ی آب (شعر امروز قزوین): به کوشش محمدعلی حضرتی، انتشارات طه، قزوین، چاپ اول، ۱۳۷۵.

(خ)

۱. خاکستری (مجموعه‌ی شعر): یونس رنجکش، نسیم شمال، ۱۳۷۷.
۲. خوشه‌های طلایی (مجموعه‌ی شعر مهدوی): به انتخاب محمدعلی مجاهدی (پروانه)، انتشارات مسجد مقدس جمکران، قم، چاپ دوم.
۳. خون‌نامه‌ی خاک (مجموعه‌ی شعر): نصرالله مردانی (ناصر)، کیهان، تهران، چاپ دوم، ۱۳۷۰.

(د)

۱. در آستان اشراق (مجموعه‌ی شعر فرهنگیان خراسان): ضریح آفتاب، مشهد، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۲. در آغوش ابدیت: جلال لاهیجی، مؤلف: چاپ اول، ۱۳۷۳.
۳. در پگاه ترنم (مجموعه‌ی شعر): عباس خوش‌عمل، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۸.

۴. در سایه‌ی غزل (مجموعه‌ی شعر ده تن از شاعران معاصر): رافع، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۶.
۵. در غبار کاروان (مجموعه‌ی شعر): محمود شاهرخی (جذب)، کیهان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۶.
۶. در محفل روحانیان (برگزیده‌ای از آثار و شرح احوال عالمان شیعی): به اهتمام محمدعلی مجاهدی (پروانه)، هجرت، قم، چاپ اول، ۱۳۷۲.
۷. درنگی در شعر شاعران حوزه‌های علمیه: به کوشش مهدی خلیلیان (م. طلوع)، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۵.
۸. در وادی عشق (مجموعه‌ی شعر): علی محمد بشارتی، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۲.
۹. درون و برون (مجموعه‌ی شعر): محمدحسن منطقی، مؤلف، چاپ اول، ۱۳۸۳.
۱۰. دل و دریا (مجموعه‌ی شعر): عباس براتی‌پور، سوره‌ی مهر، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۳.
۱۱. دورتر از چشم اقیانوس (مجموعه‌ی شعر): قنبرعلی تابش، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۶.
۱۲. دیوان امام خمینی (ره): مؤسسه‌ی تنظیم و نشر آثار امام خمینی، تهران، چاپ چهارم، ۱۳۷۳.
۱۳. دیوان حاج میرزا حبیب‌الله خراسانی: به اهتمام علی حبیب، کتابفروشی زوآر، تهران، چاپ چهارم، ۱۳۶۱.

۱۴. دیوان حزین لاهیجی: به تصحیح ذبیح الله صاحبکار (سهی)، دفتر نشر میراث مکتوب، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۴.
۱۵. دیوان خاقانی شروانی: به تصحیح علی عبدالرسولی، خیام، تهران، ۲۵۳۷.
۱۶. دیوان خسرو: سیدمحمد خسرونژاد، انتشارات علیزاده، مشهد، چاپ دوم، ۱۳۷۴.
۱۷. دیوان خواجه حافظ شیرازی: به تصحیح و تحشیه و مقابله‌ی محمدعلی مجاهدی (پروانه)، هجرت، قم، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۱۸. دیوان سنا: استاد جلال الدین همایی (سنا)، به اهتمام ماهدخت بانو همایی، نشر هما، تهران، چاپ اول.
۱۹. دیوان صادق سرمد: با مقدمه‌ی جمیله سرمد، تهران، چاپ اول، ۱۳۴۷.
۲۰. دیوان طرب اصفهانی: به تصحیح جلال الدین همایی شیرازی، کتابفروشی فروغی، تهران، چاپ اول، ۱۳۴۳.
۲۱. دیوان علامه محمدحسن فیض کاشانی: به تصحیح مصطفی فیضی کاشانی، اسوه، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۱.
۲۲. دیوان فروغی بسطامی: به کوشش حسین نخعی امیرکبیر، تهران، چاپ دوم، ۱۳۴۲.
۲۳. دیوان کامل دکتر رسا: کتابفروشی باستان، مشهد، ۱۳۴۸.
۲۴. دیوان کمپانی: با مقدمه و پاورقی عباس فقیهی، حق بین، قم، چاپ اول، ۱۳۷۷.

۲۵. دیوان ملا محمدرفیع واعظ قزوینی: به کوشش دکتر سیدحسن سادات ناصری، مؤسسه‌ی مطبوعاتی علی اکبر علمی، تهران، ۱۳۵۹.
۲۶. دیوان ناصح قمشه‌ای: حاج شیخ عبدالکریم ملکیان (ناصرح قمشه‌ای)، دفتر پژوهش و نشر سهروردی، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۶.

(ر)

۱. روزنه (مجموعه‌ی آموزشی شعر): محمدکاظم کاظمی، ضریح آفتاب، مشهد، چاپ اول، پاییز ۱۳۷۷.
۲. روزهای بی‌تو (جنگ ادبی): واحد ادبیات مؤسسه‌ی تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، تهران، چاپ دوم، زمستان ۱۳۷۷.
۳. روشنا (مجموعه‌ی شعر شاعران کتالم و سادات شهر رامسر): به کوشش فاطمه ملک‌زاده (پژواک): چاپ اول، ۱۳۸۲.
۴. روشنگران دانش: محمد عبادزاده کرمانی، انتشارات قصه‌ی جهان‌نما، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۰.

(ز)

۱. زخم دل (مجموعه‌ی شعر): سیدبشیر حسینی میانجی، دفتر نشر نوید اسلام، قم، چاپ اول، ۱۳۷۹.

۲. زیارت خورشید (مجموعه‌ی شعر ولایت و رهبری): به کوشش مهدی خلیلیان (م. طلوع)، مؤسسه‌ی فرهنگی قدر و ولایت، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۳.

۳. زیارت دریا (مجموعه‌ی شعر): محمد هراتی، نشر دانژه، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۱.

۴. زیر باران عشق (مجموعه‌ی شعر): حمدالله رجایی بهبهانی، برگ، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۵.

(س)

۱. سبز در سبز (برگزیده‌ی اشعار پنجمین کنگره‌ی شعر طلاب): حوزه-ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۶.

۲. سخن آشنا (مجموعه‌ی شعر): سپیده کاشانی، به کوشش شورای شعر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۳.

۳. سرود بودن (مجموعه‌ی شعر): افسانه یغمایی، نشر سروا، اصفهان، چاپ اول، تابستان ۱۳۷۲.

۴. سرودهای امام مهدی (عج): به انتخاب حسین حق‌جو، انتشارات ارم، قم، چاپ چهارم، ۱۳۷۹.

۵. سروش ولایت (مجموعه‌ی سرودهای آیینی): جعفر رسول‌زاده، رواق اندیشه، قم، ۱۳۷۵.

۶. سفینه‌های نور (مجموعه‌ی شعر): سیدرضا مؤید، چاپ اول، مشهد، ۱۳۷۷.

منابع و مأخذ / ۲۲۳

۷. سکوت صبور (مجموعه‌ی شعر): سید محمد سادات، کیهان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۵.

۸. سوار مشرقی (مجموعه‌ی شعر انتظار): به کوشش عباس براتی‌پور، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۵.

۹. سیمای مهدی موعود (عج) در آینه‌ی شعر فارسی: محمد علی مجاهدی (پروانه): انتشارات مسجد مقدس جمکران، چاپ دوم، بهار ۱۳۸۴.

(ش)

۱. شعر امروز: ساعد باقری - محمد رضا محمدی نیکو، انتشارات الهدی، ۱۳۷۲.

۲. شعر جوان: به کوشش سیمین دخت وحیدی، حدیث، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۵.

۳. شعر مقاومت افغانستان: دفتر دوم، به کوشش سید ابوطالب مظفری - سید نادر احمدی، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۲.

۴. شکستنی شده‌ام: مجموعه‌ی شعر، مجتبی تونه‌ای، پردیسان، قم، چاپ اول، بهار ۱۳۸۰.

۵. شکوفه‌های خیال: مجموعه شعر شاعران جوان استان قم، گردآوری و تنظیم: روشن سلیمانی، مرکز آفرینش‌های ادبی حوزه‌ی هنری استان قم، چاپ اول، بهار ۱۳۸۴.

۶. شهود سبز، گزینته‌ی اشعار ششمین کنگره‌ی سراسری شعر و قصه‌ی طلاب: به کوشش دبیرخانه‌ی کنگره، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.

(ص)

۱. صبحدم با ستارگان سپید، کنکاشی در بیست و پنج سال شعر مذهبی ایران، به کوشش امیر مسعود طاهریان، به نشر، چاپ اول، ۱۳۸۱.
۲. صدای بال پرستو: مجموعه‌ی شعر، مصطفی خلیلی (بشیر)، برگ، تهران، چاپ اول، اسفند ۱۳۷۳.
۳. صدای بال پرستوها: مجموعه‌ی شعر، هوروش نوآبی، فرادید، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.

(ع)

۱. عشق بی‌غروب: مجموعه‌ی شعر، قادر طهماسبی (فرید)، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۵.
۲. عصر انتظار (منقبت ولی عصر): محمدعلی مردانی، انتشارات مردانی، تهران، ۱۳۷۷.
۳. عطر سبز دعا: مجموعه‌ی شعر سومین کنگره‌ی سراسری شعر حوزه‌های علمیه، به کوشش سیدعبدالله حسینی - محمدعلی رجیبی، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۳.

(ع)

۱. غبار عطش: مجموعه‌ی شعر، ایوب پرندوار، انتشارات امید آزادگان، چاپ اول، ۱۳۷۷.
۲. غریبانه: مجموعه‌ی شعر، پرویز بیگی حبیب‌آبادی، امیرکبیر، تهران، چاپ دوم، ۱۳۷۶.
۳. غزل در قلمرو شعر معاصر: به کوشش جلیل وفا کرمانشاهی، مؤلف (به همت بهنام گنجی)، چاپ دوم، بهار ۱۳۷۰.
۴. غزل معاصر ایران: به کوشش علیرضا قزوه، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، ۱۳۷۵.

(ف)

۱. فرهنگ سازان: محمد عبادزاده کرمانی، انتشارات قصه‌ی جهان نما، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۰.
۲. فصل روشنایی (آثار منتخب نهمین کنگره‌ی سراسری شعر و قصه‌ی طلاب): دبیرخانه‌ی کنگره، قم، چاپ اول، ۱۳۸۳.
۳. فصلی از عاشقانه‌ها: مجموعه‌ی شعر، ثابت محمودی (سهیل)، همراه، چاپ اول، ۱۳۶۹.

(ق)

۱. قناری‌ترین آواز: گزیده‌ی ادبیات معاصر، مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۱۶۰، پروانه نجاتی، کتاب‌نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۱.

(ک)

۱. کلیات دیوان حکیم‌الاهی قمش‌های: انتشارات علمیّه، تهران.

(گ)

۱. گریه‌ی خاموش: مجموعه‌ی شعر، اکبر حمیدی (شایق)، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۶.
۲. گزیده‌ی ادبیات معاصر، مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۵، حسین اسرافیلی، کتاب‌نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۳. گزیده‌ی ادبیات معاصر، مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۶، رضا اسماعیلی، کتاب‌نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۴. گزیده‌ی ادبیات معاصر، مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۳۲، محمود اکرامی (خزان)، کتاب‌نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۵. گزیده‌ی ادبیات معاصر، مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۳۴، مرتضی امیری اسفندقه، کتاب‌نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۶. گزیده‌ی ادبیات معاصر، مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۱۰۸، کاظم جیروودی، کتاب‌نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۰.

۷. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۵۹، ناصر حامدی، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۸. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۱۶۲، محسن حسن-زاده‌ی لیله کوهی، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۱.
۹. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۱۱۶، منیژه درتومیان، کتاب نیستان، چاپ اول، ۱۳۸۰.
۱۰. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۲۹، فاطمه راکعی، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۱۱. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۴۴، کریم رجب-زاده، کتاب نیستان، تهران چاپ اول، ۱۳۸۱.
۱۲. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۱۲۰، صادق رحمانی، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۱.
۱۳. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۸، عزیزالله زیادی، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۱۴. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۱۳، محمود سنجری، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۱۵. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۲۱، محمود شاهرخی، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۱۶. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۲۸، بهمن صالحی، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.

۱۷. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۵۷، مصطفی علی‌پور، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۱۸. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۶۵، ناصر فیض، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۹.
۱۹. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۱۳۰، سیدمحمد ضیا قاسمی، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۹.
۲۰. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۱۲۴، بهروز قزلباش، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۰.
۲۱. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۲۱، علیرضا قزوه، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۲۲. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۲۳، حمید کرمی، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۲۳. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۸۶، سید محمود گلشن کردستانی، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۹.
۲۴. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۳۶، شیرینعلی گلمرادی، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۲۵. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۱۲۵، حمید مبشر، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۰.
۲۶. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۱۳۳، صالح محمدی امین، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۰.

۲۹. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۱۳۱، مهدی مظفری ساوجی، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۰.
۳۰. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه شعر، شماره‌ی ۶۴، عباس مهری آتیه، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۳۱. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۶۱، سید اکبر میر جعفری، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۳۲. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۴، یوسفعلی میرشکاک، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۳۳. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۱۲۲، سیدحبیب نظاری، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۰.
۳۴. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۷۴، منصوره نیکوگفتار، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۳۵. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۱۸، سیمین دخت وحیدی، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۳۶. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۲، سلمان هراتی، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۳۷. گزیده‌ی ادبیات معاصر: مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی ۳۷، حمید هنرجو، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۳۸. گزینه‌ی اشعار قیصر امین‌پور: انتشارات مروارید، تهران، چاپ هشتم، ۱۳۸۴.

۲۳۰ / ای کاش برگردی بهارم

۳۹. گل باغ آشنایی (گزینه‌ای از اشعار شاعران ایران از آغاز تا امروز):
گردآورنده: نصرالله مردانی (ناصر)، ستاد عالی کانون‌های فرهنگی -
هنری مساجد کشور، تهران، چاپ اول، زمستان ۱۳۸۱.
۴۰. گلبانگ سخن، مجموعه‌ی شعر، علی عارفی، گردآورنده: مرآت الله
عارفی، انتشارات پیام نور، چاپ اول، ۱۳۶۸.

(ل)

۱. لحظه‌های سبز، مجموعه‌ی شعر، پرویز عباسی داکانی، برگ، تهران،
چاپ اول، ۱۳۶۹.

(م)

۱. مجموعه‌ی دیدار، مجموعه‌ی شعر مهدوی، به انتخاب سیدحبیب
نظاری، دبیرخانه‌ی اجلاس دو سالانه‌ی بررسی ابعاد وجودی حضرت
مهدی (عج)، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۲. مدح آفتاب (مجموعه‌ی شعر)، رنجبر گل محمدی، کیهان، تهران،
چاپ اول، تابستان، ۱۳۷۵.
۳. مشرق گل‌های فروزان، مجموعه‌ی شعر مذهبی افغانستان، به
کوشش قنبر علی تابش، کتابخانه‌ی تخصصی ادبیات، قم، چاپ اول،
۱۳۷۸.
۴. مضراب مژگان، گزیده‌ی ادبیات معاصر، مجموعه‌ی شعر، شماره‌ی
۱۴۸، علی پورحسن آستانه، کتاب نیستان، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۱.

۵. من روشنم (مجموعه‌ی غزل): روشن سلیمانی، انتشارات شهاب‌الدین، قم، ۱۳۸۴.

۶. می‌آید مثل بهار: جمعی از نویسندگان، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۹.

(ن)

۱. ناگهان بهار: مجموعه‌ی غزل شاعران حوزه‌ی علمیّه‌ی قم، به کوشش یدالله گودرزی، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه‌ی علمیّه‌ی قم، چاپ اول، بهار ۱۳۷۳.

۲. نسترن‌های سوخته: مجموعه‌ی شعر، شاهرخ تندرو صالح، برگ، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۳.

۳. نسیم صبح: مجموعه‌ی شعر، سیدمصطفی ارشادنیا (فریاد نیشابوری)، نشر شیوه با همکاری واحد امور هنری اداره‌ی فرهنگ و ارشاد اسلامی نیشابور، چاپ اول، ۱۳۷۴.

۴. نغمه‌ی انس: مجموعه‌ی شعر، علی‌اصغر یونسیان (ملتجی)، مؤلف، چاپ اول، ۱۴۰۶، ه.ق.

۵. نغمه‌های قدسی (مجموعه‌ی شعر): غلامرضا قدسی، انتشارات اداره‌ی کل فرهنگ و ارشاد اسلامی خراسان، ۱۳۷۰.

۶. نغمه‌های ولایت: مجموعه‌ی شعر، سیدرضا مؤید، انتشارات علی‌زاده، مشهد، چاپ چهارم، ۱۳۷۴.

۷. نیم قرن خدمت به مکتب اهل بیت: به کوشش حجت الاسلام احمد قدسی، نسل جوان، قم، چاپ اول، ۱۳۸۰.
۸. نیمی از خورشید: مجموعه‌ی شعر، سعید بیابانکی، همسایه، قم، چاپ اول، ۱۳۷۶.

(و)

۱. وعده‌ی دیدار: مجموعه‌ی شعر انتظار، به کوشش عباس براتی‌پور، انتشارات جوانه، ۱۳۷۰.

(ه)

۱. هبوط: مجموعه‌ی شعر، جلال محمدی، برگ، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۷.
۲. هفتاد و دو یاس: به کوشش غلامرضا کاج، انتشارات فؤاد، چاپ اول، ۱۳۷۷.

(ی)

۱. یک سیب هم برای تو: مجموعه‌ی شعر، شیرین خسروی، همسایه، قم، چاپ اول، ۱۳۷۸.
۲. یک سوره از شب‌های مهتابی: مجموعه‌ی شعر، حسین دارند، همسایه، قم، چاپ اول، ۱۳۷۷.

منابع و مأخذ / ۲۳۳

۳. یک صحرا جنون: مجموعه‌ی شعر، محمدعلی مجاهدی (پروانه)، دار-
الصادقین، قم، چاپ اول، ۱۳۷۷.
۴. یوسف دل: مجموعه‌ی شعر، محمدعلی مردانی، حوزه‌ی هنری سازمان
تبلیغات اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۸.

آثار مذکور، مهم‌ترین مأخذ استفاده شده در کتاب حاضر است.
ضمناً از نشریات نیز - که بسیارند - نامی نبرده‌ایم. وارسیدن و پرداختن
دفتری جامع و کامل، همراه با نقد و نظر را هم به مجالی دیگر سپرده‌ایم.

فہرست نام شاعران

آزادگان، محمد..... ۱۲۱، ۱۳۱، ۱۴۲،	اخلاقی، زکریا ۱۹، ۸۳، ۱۰۴، ۱۵۹،
۱۷۴	۱۸۱، ۱۸۷، ۱۹۹
آستانہ پرست، حسین..... ۱۱۸	ارشادنیا، سیدمصطفی..... ۶۱
آقابینگی، اناہیتا..... ۱۰۴	اسرافیلی، حسین..... ۳۵، ۸۶
آقامحمدی، تیمور..... ۱۱۷	اسماعیلی، رضا.. ۱۳، ۵۷، ۱۲۹، ۱۴۷،
ابتہاج، مہدی..... ۹۱، ۱۶۹	۱۸۸
ابوترابی، سیدمحمدحسین..... ۱۱۷	افضلی، بہرام..... ۳۹
احمدپور، سارا..... ۱۴، ۱۲۶، ۱۳۷	اکبرزادہ، امیر..... ۱۳۸
احمدزادہ عطایی، حسن..... ۸۲	اکبری، رضا علی..... ۱۱۳، ۱۱۹
احمدی، محمدظاہر..... ۳۰	اکبری، محمدتقی..... ۲۲، ۱۱۳
احمدی فر، محمدرضا..... ۱۷۷	اکرامی، محمود..... ۱۷۳، ۲۰۱

بیگی حبیب آبادی، پرویز ۷۵	السهی قمشہای، محیی الدین حکیم
پرندهوار، ایوب ۱۵	مهدی: ۱۱۴، ۱۴۷، ۱۵۹، ۱۹۴، ۱۹۶
پودات، بهزاد ۱۳۴	امامزاده، سید علی ۳۸
پورحسن آستانہ، علی ۹۰	امیری اسفندقہ، مرتضی ... ۳۰، ۱۱۳،
پورشیخ علی، محمد ۵۳	۱۵۷
پیرہادی، محدثہ ۷۰	امین، الہام ۱۴۸
تابش، قنبر علی ... ۱۶، ۴۶، ۱۴۶، ۱۷۶	امین پور، قیصر ... ۱۳، ۴۹، ۶۵، ۱۲۳
تجلی، میرزا جواد ۱۰۳	امینی کاشانی ۱۳۸
ترابی، ضیاء الدین ۶۲، ۱۵۵	انوری، قاسم ۶۴
ترکی، محمدرضا ۲۱	ایران منش، فاطمہ ۱۹۸
تشگری آرنی، شہاب ۱۸۵	ایزدیناہ توسی، مهدی ... ۱۲۲، ۱۳۲
تقوی، محمدرور ۲۱، ۵۰، ۱۸۰	ایزدیناہ، عباس ۷۵
تقی دخت، محمدرضا ۱۶۷	ایمانیان، نرگس ۱۷۴
تقیان پور، شیما ۲۰۹	بابامیری، سید محمد ۲۵
تندرو صالح، شاهرخ ۲۰	براتی پور، عباس ... ۳۱، ۴۸، ۷۹، ۱۱۶
توگلی بینا، علی ۷۲، ۱۸۴، ۱۳۳	بشارتی، علی محمد ... ۳۱، ۱۸۲، ۴۹
توتہ ای، مجتبیٰ ۱۹، ۱۹۱، ۱۹۷، ۲۰۵	بنی عامریان، اقبال ۲۷، ۱۷۸
تہران پور، سید محمد ۶۵	بہجت تبریزی، سید محمد حسین ۱۹۴
تیکنی، مریم ۹۰	بہجتی، محمد حسین ۲۰، ۶۸، ۱۰۵
ثابت محمودی، سید حسن ۶۳	بہدازوند، اکبر ۱۵
۱۵۷، ۱۱۵	بہروان، مسعود ۱۱۰
جعفری، رضا ۱۴۴	بیابانکی، سعید ۱۳۶، ۱۷۷، ۲۳۲

فہرست نام شاعران / ۲۳۷

- جعفریان، محمد علی ۲۳
- جعفریان، محمد مہدی ۱۹۷
- جلوہ اصفہانی، ابوالحسن ۱۰۷
- جلیل نژاد، زہرا ۱۴
- جمالی، محبوبہ ۱۰۴
- جوادی، خلیل ۹۱
- جوادیان فرد، حمید ۱۶۵
- جوادی نیا، مجتبی ۹۳
- جوہری، محمد کریم ۱۷۲
- جہان آرای، جواد ۱۰۵
- جہاندار، مہدی ۱۰۱
- جیرودی، کاظم ۲۱۰، ۶۶، ۲۴
- چایچیان، حبیب اللہ ۷۳
- چشامی، عباس ۱۲۵
- چگینی، احد ۴۴
- حاجتیان قومنی، علی ۱۲۰، ۳۱
- حاجی کلاتہ، محمود ۵۵
- حاجی پور، انیس ۸۹
- حافظ شیرازی، شمس الدین محمد ۱۰۷
- حافظی کاشانی، محسن ۸۵
- حامدی، ناصر ۱۸۲
- حجتی، محمد حسن ۸۷، ۱۸۶
- حداد کاشانی، عباس ۲۰۰
- حزین لاهیجی، شیخ محمد علی ۱۰۸
- حسن زادہ لیلہ کوہی، محسن ۸۳
- حسین پور، شکوفہ ۲۰۷
- حسین زادہ، محمد حسن ۵۱
- حسینی ایمنی، سید علی ۲۱۰
- حسینی میانجی، سید بشیر ۱۱۱
- حسینی، حسن ۴۴
- حسینی، سید محمد حسن ۱۳۹
- حسینی، سید مہدی ۱۳۵
- حسینی، سیدہ زہرا ۵۸
- حکمت، علی نقی ۱۱۰
- حکمتی، علیرضا ۱۶
- حکیمی، محمد رضا ۶۸
- حمیدی، اکبر ۲۲
- حیدر علی، میرزا ۱۷۸
- خاقانی شروانی، افضل الدین ۱۴۱
- خامنه ای، سید علی ۱۵۷، ۵۰، ۱۹
- خانی، علیرضا ۴۷
- خسرو نژاد، سید محمد ۱۲۸، ۸۱
- خسروی، سمیہ ۶۲

- ذبیحی، ذبیح الله ۷۲
 رازی، جواد ۱۷۱، ۷۱
 رازی، رضا ۱۴۲
 رازی، محمد ۲۰۶
 راکعی، فاطمه ۷۱
 ربانی، محسن ۸۰
 رجایی بهبهانی، حمدالله ۶۷
 رجب زاده، کریم ۱۶۴، ۳۹
 رحمانی، صادق ۴۸
 رحمانیان، عبدالحمید ۱۴۶
 رحمانیان، یوسف ۱۳۰
 رحیم مشایی، مهربان ۱۲۰
 رسا، دکتر قاسم ۱۹۲
 رسول زاده، جعفر ۱۲۸، ۹۵
 رضایی، حمیده ۱۷۶
 رفیعا، قاسم ۱۴۹
 رنج کش، یونس ۷۴
 روحانی، محمدرضا ۳۷
 روزبه، محمدرضا ۱۲۷، ۵۴، ۴۶
 ریاضی یزدی، سید محمد علی ۱۱۴
 زارع، نجمه ۲۰۴، ۳۷
 زرهانی، سید احمد ۸۴
 خسروی، شیرین ۲۱۱، ۱۸۲
 خسروی، موسی ۲۰۹
 خطیبی، مهدی ۲۰۲، ۲۴
 خلیلی، مصطفی ۱۹۲، ۱۶۶، ۳۲
 ۲۲۴
 خلیلیان، جواد ۶۹
 خلیلیان، فضل الله ۱۶۹، ۱۴۳
 خلیلیان، مهدی ۶۱، ۵۷، ۵۱
 خمینی، سید روح الله ۷۴، ۱۷۲، ۱۵
 خوانساری همدانی، احمد ۲۰۰
 خورشید ۱۸۱
 خوشدل تهرانی، علی اکبر ۱۲۲
 خوش عمل، عباس ۱۳۶، ۴۴
 ۱۵۰
 خیر آبادی، محمد علی ۶۵
 دارند، حسین ۷۹
 داوری، علی ۴۲
 درتومیان، منیژه ۴۹
 درویش امیری، جواد ۳۸
 دلاور نژاد، قادر ۱۰۹
 دنبلی، امیر ۱۴۲
 ده بزرگی، احد ۸۶

فہرست نام شاعران / ۲۳۹

شاگرد اردکانی، رضا..... ۱۹۱، ۷۰	زمین فشمی، ارمغان ۲۴، ۶۷، ۷۰، ۲۰۲
شاہرخ، محمود..... ۱۷، ۵۴، ۱۶۷	زنگویی، نسیم..... ۲۱۱
شجاعی، سیدعلی..... ۱۷۴	زیادی، عزیزاللہ..... ۹۶
شرافت، سیدمحمدجواد..... ۱۲۶، ۱۵۱	زینلی، سیدمحمود..... ۴۱
شریف صادقی، محمود..... ۱۸۹	سادات، سیدمحمد..... ۲۸
شریفی، محمود..... ۱۲۵، ۱۶۳	سادات سراپی، سیدحسن..... ۲۱۰
شفایی اردکانی، صفرعلی..... ۲۷	سازگار، غلامرضا..... ۱۲۱
شفیعی، مریم..... ۱۸	ساعی، عباس..... ۳۵، ۱۹۰، ۱۰۵
شکارسری، حمیدرضا..... ۲۹، ۵۲، ۷۶	سبزواری، کمال..... ۱۱۸
شکوہی زنگانی، محمد..... ۳۸	سبزواری، ملاہادی..... ۱۲۶، ۱۳۴
شمسی پور، نعمت اللہ..... ۴۰	سپیدنامہ، بہروز..... ۹۲
شتوایی، حسین..... ۱۵۵	سجادی، سیدعباس..... ۸۳
شیخ الاسلامی، محمدعلی..... ۸۹	سرمند، سیدصادق..... ۱۳۰
شیرازی، سیدمحمد..... ۲۰۷	سقلاطونی، مریم..... ۱۴۰
شیرازی، میرزااحیدرعلی..... ۱۷۸	سگاک، اسماعیل..... ۷۶
شیرازی، میرزاغلی اکبر..... ۱۴۱	سلیمانی، روشن..... ۱۵۶
شیردژم، یوسف..... ۱۴۰	سلیمانی، سعید..... ۱۳۰
ضادقی، رحمت اللہ..... ۱۴۳	سنجری، محمود..... ۲۹، ۲۰۱
ضادقی پناہ، حسن..... ۹۱، ۱۱۴	سنگری، فاطمہ..... ۱۳
ضافی گلپایگانی، لطف اللہ..... ۵۷، ۱۷۱	سنگری، محمدرضا..... ۲۰۷
ضالچی، بہمن..... ۵۲، ۷۳، ۱۰۶	سہرابی تویسرکانی، علی..... ۱۰۱
۱۵۶، ۲۰۱	

عارفی، ناصر..... ۱۶۳	صالحی، مجید..... ۶۹
عالی زاده، قربانعلی..... ۱۰۳	صائم، شبنم..... ۳۲
عاملی، امیر..... ۱۱۱, ۱۲۴	صائم کاشانی، سیدعلی اصغر..... ۷۱
عبّاسی، کیومرث..... ۱۴۹, ۱۴۹, ۱۹۹	صدری، بابک..... ۱۰۴
عبّاسی داکانی، پرویز..... ۶۲, ۱۳۲, ۱۶۳	صدیق عربانی، یوسف..... ۱۳۵
عبداللهی، افشین..... ۸۵	صفری، زهرا..... ۵۱, ۱۱۲, ۱۷۰
عبداللهی، سیدمحمد..... ۳۹, ۱۰۲	صمیمی خلخالی، پاشا..... ۱۱۱, ۲۰۰
عبدلی، شاهین..... ۵۶, ۱۵۳	ضیایی، سید علی اکبر..... ۶۰, ۱۶۱
عدنانی ساداتی، سیدعلی..... ۴۰	طاهری، رضا..... ۱۴۳
عزیزی، حجّت الله..... ۶۹, ۸۱, ۱۸۴	طایی شمیرانی، مصطفی..... ۱۸۷
عسکری، نصرالله..... ۸۶	طباطبایی حسینی، سیده تیره..... ۹۴
عطایی، سیدعلی..... ۳۶	طباطبایی ندوشن، سیدفضل الله..... ۱۷۶
علاء، افشین..... ۹۴	طرب اصفهانی، محمدنصیر..... ۱۹۴, ۱۹۹,
علوی فرد، یحیی..... ۷۷	طلوعی، جواد..... ۶۷
علوی نژاد بلخی، سیدحیدر..... ۴۳	طلوعی، رضا..... ۱۷۰
علی پور، مصطفی..... ۵۵	طلوعی، مهدی..... ۱۶۹
علیدوستی، همایون..... ۱۰۷	طهماسبی، قادر..... ۴۲
علیزاده، فرشید..... ۴۷	طهماسبی، مهدی..... ۹۰, ۱۶۲
عمرانی، سیدابوالحسن..... ۱۲۱	طهمورثی، مجتبی..... ۴۳
غروی، محمدحسین..... ۱۶۵, ۱۷۹	عارفی، حکیمه..... ۱۵۲
غفاری، سیدمحمد..... ۱۸, ۱۵۴	عارفی، علی..... ۴۵

فهرست نام شاعران / ۲۴۱

قمی، میرزا محمد ۱۳۷
 قنبری، محمد رضا ۵۵
 کاشانی، سپیده ۴۰، ۶۱، ۱۵۲، ۱۹۱
 کاظمی، داوود رضا ۳۶
 کاظمی، محمد کاظم ۱۸۶
 کاکایی، عبدالجبار ۷۶، ۱۰۶، ۱۵۶
 کامرانی اقدام، محمد ۱۰۲
 کرمانی، فؤاد ۱۰۶
 کرمی، حمید ۶۰
 کفشگر، علی ۲۵، ۲۰۴
 کیماسی، احمد رضا ۳۷
 کی منش، عباس ۳۴، ۸۸
 گرامی، رضا ۵۹
 گلشن کردستانی، سید محمود ۷۷
 گل محمدی، رنجبر ۱۴۷، ۱۹۰، ۲۰۵
 گلمرادی، شیرینعلی ۱۴۰
 گلیجی، یاسر ۵۹
 گودرزی، یدالله ۲۳، ۱۳۵، ۱۵۸
 لاهیجی، جلال ۵۹
 مجاهدی، محمد علی ۳۵، ۱۱۵، ۱۲۸
 ۱۲۹، ۱۴۰، ۱۵۱
 محبت، محمد جواد ۱۵۱، ۱۸۵

غفورزاده، محمد جواد ۲۶
 فاطمی، سید حسین ۲۰۳
 فتحیان، علی رضا ۹۴
 فتی تبریزی، محمد علی ۷۹
 فداکار، مهدی ۴۳
 فرجی، مهدی ۱۲۲، ۱۳۳، ۱۶۷، ۲۰۳
 فروغی بسطامی ۱۶۸، ۱۷۹
 فروین، مریم ۹۲
 فیروزی، ابوالفضل ۲۵، ۶۳، ۶۶، ۱۱۸
 فیض، ناصر ۱۲۸، ۱۸۳
 فیض کاشانی، ملا محمد محسن
 ۱۶۲، ۱۷۳
 قاجار، اسکندر خان ۱۸۱، ۱۸۵
 قاسم زاده، رضا ۲۸
 قاسمی، سید محمد ضیا ۱۷
 قاضی زاهدی، علی ۷۲
 قبله آریاطان، ابراهیم ۲۱۱
 قدسی، غلامرضا ۹۵، ۱۶۴، ۱۶۶
 قزلباش، بهروز ۱۲۰
 قزوه، علیرضا ۵۲، ۹۵
 قلی زاده، مصطفی ۵۶، ۱۵۸
 قمی، محمد ۱۶۵، ۱۷۱، ۱۹۳

- محدثی، جواد ۱۳۹
 محمدزاده، هادی ۵۶
 محمدی امین، صالح ۱۳۹، ۲۹
 محمدی گلپایگانی، غلامحسین ۸۱
 محمدی، جلال ۳۴، ۳۳
 محمدی، سیدرضا ۲۰۴
 محمدی، عباس ۵۸
 محمود، پروانه ۱۶۱
 محیی آبادی، علی ۲۲
 مدرس اصفهانی، میرزا یحیی ۱۲۷
 مدرس، امیرحسین ۱۱۷
 مدنی، قدسیه ۱۳۳
 مردانی، محمدعلی ۱۷۲، ۴۷
 مردانی، نصرالله ۱۱۶، ۲۸
 مسعودی، امید ۹۶
 مصطفی پور، حسین ۷۴
 مظفری ساوجی، مهدی ۵۰
 معارف، سیدعباس ۸۸
 مفتون امینی، پدالله ۱۰۸
 مقصود اقلی، میثم ۱۶
 مکارم شیرازی، ناصر ۱۲۴، ۸۰، ۲۷
 ملکیان قمشاهی، عبدالرحیم ۱۰۸
 منزوی، حسین ۲۰۸، ۶۸
 منطقی، محمدحسن ۲۰۹
 موحد بلخی، سید حسین ۱۸۴
 موحدی، مرتضی ۲۰۵
 موخدیان قمی، محمد ۱۸۷، ۱۵۰
 موزونی، رضا ۱۴
 موسوی، جواد ۸۲
 موسوی گرمارودی، علی ۱۰۹
 موفق شورشه، مرضیه ۱۴۸، ۳۴
 مؤید، سیدرضا ۱۸۹، ۱۸۱، ۴۵
 مهدی زاده، بتول ۱۱۰، ۴۸، ۳۳
 مهری آتیه، عباس ۱۰۱
 میرابوطالبی، سیدحسن ۱۹۳
 میرجعفری، سیداکبر ۱۴۷، ۳۲، ۲۱
 میرزا حیدرعلی ۱۱۹
 میرزایی، محمد سعید ۶۰
 میرشکاک، یوسفعلی ۱۱۵، ۶۳
 میرفندریسکی، سید محمد باقر ۶۶
 میرهاشم زاده، سید کمال الدین ۵۴
 نارنجی، زهره ۱۸۳، ۷۵
 ناظرزاده کرمانی، احمد ۱۷۰، ۱۴۹
 ناظریان، محمدهادی ۷۷

فہرست نام شاعران / ۲۴۳

۷۸.....	نیک طلب، بابک	۱۳۹.....	ناظمی، سید قاسم
۱۸۹.....	نیک نام، محمد کاظم	۱۸۸.....	ناظمیان، کیوان
۱۵۴، ۳۳.....	نیکو گفتار، منصورہ	۴۱.....	نجاتی، پروانہ
۱۳۶.....	واعظ قزوینی، ملا محمد رفیع	۷۳.....	نجاری، نجات علی
۱۹۸.....	وحدتی، کاظم	۱۲۹، ۵۳.....	نجفی مطیعی، معصومہ
۶۴.....	وحیدی، سیمین دخت	۱۹۸.....	نصیری سوادکوهی، فتوت
۱۸۶، ۱۶۰، ۱۵۲، ۱۲۳.....		۱۵۹، ۱۴۸، ۱۷.....	نظاری، سید حبیب
۹۳.....	وسمقی، صدیقہ	۱۹۶.....	نظری، ابوالفضل
۱۰۹.....	وطنی، محسن	۱۹۶.....	نعمت اللہی، مجید
۹۷.....	ولیٹی، قربان	۱۱۲.....	نعمتی، رزیتا
۹۲.....	ہادی، مصطفیٰ	۱۳۱.....	نعیمی، محمد
۷۸.....	ہاشمی، سید محمد حسین	۲۶.....	نقبایی، سید مہدی
۱۹۷.....	ہاشمی، نیرہ سادات	۸۸.....	نگارندہ، عبدالعلی
۲۶.....	ہاشمی، نیا، سیدہ اعظم	۱۳۴، ۱۲۳، ۸۴، ۴۱.....	نوابی، ہوروش
۹۶، ۳۰.....	ہراتی، سلمان	۱۹۳، ۱۷۳، ۱۵۰، ۱۴۶.....	
۲۰۳، ۱۸۰.....		۱۲۴، ۵۸.....	نوربخش، مرتضیٰ
۱۳۸، ۶۴.....	ہراتی، محمد	۱۵۸.....	
۱۷۵.....	ہمایی، جلال الدین	۸۹.....	نوربخش، سید وحید
۸۵.....	ہمتی، ناصر	۹۷.....	نوش آبادی، انسی
۱۶۶.....	ہمدانی، صابر	۱۸.....	نوعی دربان، الیاس
۱۱۲، ۴۲، ۲۰.....	ہنرجو، حمید	۸۴.....	نوقانی، میرزا علی اکبر
۱۱۹.....	یار محمدی، حمید	۴۵.....	نیک طلب، احمد

۲۴۴ / ای کاش برگردی بهارم

یوسفی نژاد، ابراهیم ۵۳, ۱۲۵
یونسیان، علی اصغر ۳۶, ۸۲ ۸۷
۱۹۵, ۱۵۳, ۱۴۴,

یاسری، محمدرضا. ۹۳, ۱۳۱, ۱۸۰
یغمایی، افسانه ۸۷
یوسفی زیرابی، فریده ۹۷